

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı

**AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE TEKSESLİ DİKTE METODU
ÖNERİSİ**

Baran Doğaç Ünal

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı

AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE TEKSESLİ DİKTE METODU
ÖNERİSİ

Baran Doğaç Ünal

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Kabul ve Onay

Baran Doğaç Ünal tarafından hazırlanan “Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine Teksesli Dikte Metodu Önerisi” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 13 Mart 2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Ali Turgay Erdener (Başkan)

Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Bilgin

Bu alışma, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE TEKSESLİ DİKTE METODU ÖNERİSİ

Danışman: Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer

Yazar: Baran Doğaç Ünal

ÖZ

Ülkemizde müzik alanında eğitim veren kurumlardaki solfej dersi, müzik eğitimine yeni başlayan öğrencilerin müzik yapmayı öğrendiği ilk derstir. Solfej derslerinin içerikleri kurgulanırken geleneksel müzik kültürümüz unsurlarına yeterince ağırlık verilmemesi, bu alanda eğitim gören öğrencilerin meslek yaşamlarında Çağdaş Türk müziği literatürüne eser kazandırmış olan bestecilerin eserlerini seslendirirken, kendi müzik kültürlerine ait öğelerin bilgilerinden yoksun kalmış olduklarından zorluklar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın hedeflerinden biri bu sorunun eğitim alanındaki çözümüne katkı sağlamaktır.

Bu çalışmanın diğer bir hedefi ise öğrencilere çağdaş Türk bestecilerini tanıtmak ve Türk müziğini içselleştirmelerine olanak sağlayarak bu sürece katkıda bulunmaktır.

Bu dikte metodunun oluşturulmasındaki ana hedef, öncesinde bahsedilen iki hedefin birleşmesinden oluşmuştur. Bununla birlikte, bu alandaki dikte metodu eksikliğini gidermek adına çalışmalar yapacak eğitimcilere ve araştırmacılara bir örnek oluşturması arzulanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Solfej, Dikte, Makam, Aksak, Modalite.

SUGESSTION OF DICTATION METHOD ON AKSAK RYHTM AND MODALITY

Supervisor: Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer

Writer: Baran Doğaç Ünal

ABSTRACT

In our country, Solfege lesson without a thought is one of the first and most important lessons, which music students take when starting on their professional carrier of music. In Solfege lessons music students learn how to make music in the first time.

When we have a look on syllabus of Solfege lesson in our country, we realize that lesson does not contain so much material of our cultural music. Therefore the music students, those who are graduated from this course generally have no educational clue how to perform a piece, which is written in his/her cultural heritage. Contribute to the solution of this problem is one of the aims of this study.

The other aim of this study is to give a chance to know Turkish Composers before graduation while introducing the Turkish Composers to the young minds of future musicians.

The main subject of this study is to combine of the two ideas which are written before and set a good example for those who will conduct a research on this field of study.

Key Words: Solfege, Dictation, Makam, Aksak, Modality.

TEŞEKKÜR

BaŐta danışmanım **Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer'e**, danışmanım olmasa bile bir danışman gibi benimle ilgilenen ve hayatımın her zorlu dönemecinde yolumu fikirleriyle aydınlatan **Öğr. Üyesi Turgay Erdener'e** her türlü zorlukta yanımda duran ve akıl veren dostlarım **Onur Arınç Duran, Orhan Veli Özbayrak** ve **Mehmet Korhan Ilgar'a** teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Baran Doğaç Ünal

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
GÖRSELLER DİZİNİ	vii
GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1. BÖLÜM: DİKTE KAVRAMI VE SOLFEJ EĞİTİMİNDEKİ YERİ.....	4
1.1. Dikte nedir?	4
1.3. Dikte Analizleri	5
1.3.1 Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara.....	6
1.3.2. Noel Gallon - 200 Dictes Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara....	7
1.4. Dikte Parçalarının Oluşturulmasında İzlenen Yöntemler	8
1.4.1. Diktelerin Ses Alanı	8
1.4.2. Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri.....	9
1.4.3. Geleneksel Dizilerin Kullanımları.....	9
2. BÖLÜM: AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE.....	11
2.1. Modalite ve Mod nedir?	11
2.1.1. Mod ve Türk Müziği Makamları.....	12
2.2. Tartım ve Ölçü Nedir?.....	13
2.2.1 Aksak Ölçü Birimleri	13
3. BÖLÜM: AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE 60 TEKSESLİ DİKTE PARÇASI.....	15
3.1. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap I.....	15
3.1. Birinci Dikte Kitabı	26
3.1.1. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	26
3.1.2. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	27
3.1.3. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	28
3.1.4. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	28
3.1.5. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	29
3.1.6. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	30
3.1.7. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	30
3.1.8. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	31

3.1.9. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	32
3.1.10. Birinci Kitap 7,8,9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	32
3.1.11. Birinci Kitap 7,8,9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	34
3.1.12. Birinci Kitap 11,12,13,14,15,16,17,18,19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri.....	35
3.1.13. Birinci Kitap 11,12,13,14,15,16,17,18,19 ve 20 Numaralı Diktelerin Ses Alanları.....	38
3.2. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap II.....	41
3.2.1. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	50
3.2.2. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri..	51
3.2.3. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	53
3.2.4. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	54
3.2.5. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	56
3.2.6. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	58
3.2.7. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	59
3.2.8. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri.....	61
3.2.9. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	63
3.2.10. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri.....	64
3.2.11. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri.....	66
3.2.12. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	69
3.3. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap III	70
3.3.1. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	81
3.3.2. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	82
3.3.3. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	84

3.3.4. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri	85
3.3.5. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri	88
3.3.6. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları	90
3.3.7. Üçüncü Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri.....	92
3.3.8. Üçüncü Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Literatürden Dikte Olarak Uyarlanması.....	94
3.3.9. Üçüncü Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri.....	101
3.3.10. Üçüncü Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Literatürden Dikte Olarak Uyarlanması.....	103
SONUÇ	112
KAYNAKLAR	113
Etik Beyanı.....	115
Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu.....	116
Master's in Art	117
Thesis Report Originality Report.....	117
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	118

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara.....	6
Görsel 2. Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara Ses Alanı.	6
Görsel 3. Noel Gallon - 200 Dictees Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara.	7
Görsel 4. Noel Gallon - 200 Dictees Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara Ses Alanı.....	7
Görsel 5. Kitapların Ses Alanları.....	8
Görsel 6. Kitapta Kullanılan Aksak Ölçüler.....	9
Görsel 8. İkinci Kitapta Kullanılan Diziler.....	10
Görsel 9. Üçüncü Kitapta Kullanılan Diziler.....	10
Görsel 10. Frigya Modu.....	12
Görsel 11. Serbest Mod.	12
Görsel 12. Yerinde Hicaz Makamı.	12
Görsel 13. Tampare Systeme İndirgenmiş Hicaz Makamı.....	12
Görsel 14. Basit Ölçü.....	13
Görsel 15. Bileşik Ölçü.....	13
Görsel 16. Aksak Ölçü.....	13
Görsel 17. 9/8'lik Aksak Ölçünün Ana Vuruşları.	13
Görsel 18. 9/8'lik Aksak Ölçünün Alt Bölünmeleri.....	14
Görsel 19. Bazı Aksak Ölçüler ve Alt Bölünmeleri.	14
Görsel 20. Kitap I Birinci Sayfa.	16
Görsel 21. Kitap I İkinci Sayfa.	17
Görsel 22. Kitap I Üçüncü Sayfa.....	18
Görsel 23. Kitap I Dördüncü Sayfa.	19
Görsel 24. Kitap I Beşinci Sayfa.	20
Görsel 25. Kitap I Altıncı Sayfa.	21
Görsel 26. Kitap I Yedinci Sayfa.....	22
Görsel 27. Kitap I Sekizinci Sayfa.....	23
Görsel 28. Kitap I Dokuzuncu Sayfa.....	24
Görsel 29. Kitap I Onuncu Sayfa.....	25
Görsel 30. Birinci Kitap Bir Numaralı Dikte.....	26
Görsel 31. Birinci Kitap Bir Numaralı Dikte.....	26

Görsel 32. Birinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.....	27
Görsel 33. Birinci Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.	27
Görsel 34. Birinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.	28
Görsel 35. Birinci Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	28
Görsel 36. Birinci Kitap Üç Numaralı Dikte.	28
Görsel 37. Birinci Kitap Dört Numaralı Dikte.	29
Görsel 38. Birinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.	29
Görsel 39. Birinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.	29
Görsel 40. Birinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	30
Görsel 41. Birinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	30
Görsel 42. Birinci Kitap Beş Numaralı Dikte.....	31
Görsel 43. Birinci Kitap Altı Numaralı Dikte.....	31
Görsel 44. Birinci Kitap Beş Numaralı Diktede Kullanılan Makam Dizisi.	31
Görsel 45. Birinci Kitap Altı Numaralı Diktede Kullanılan Makam Dizisi.	32
Görsel 46. Birinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.	32
Görsel 47. Birinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.	32
Görsel 48. Birinci Kitap Yedi Numaralı Dikte.....	33
Görsel 49. Birinci Kitap Sekiz Numaralı Dikte.....	33
Görsel 50. Birinci Kitap Dokuz Numaralı Dikte.	33
Görsel 51. Birinci Kitap On Numaralı Dikte.....	33
Görsel 52. Birinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.	34
Görsel 53. Birinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.	34
Görsel 54. Birinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	34
Görsel 55. Birinci Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.	34
Görsel 56. Birinci Kitap On Bir Numaralı Dikte.....	35
Görsel 57. Birinci Kitap On İki Numaralı Dikte.	35
Görsel 58. Birinci Kitap On Üç Numaralı Dikte.	36
Görsel 59. Birinci Kitap On Dört Numaralı Dikte.....	36
Görsel 60. Birinci Kitap On Beş Numaralı Dikte.....	36
Görsel 61. Birinci Kitap On Altı Numaralı Dikte.....	37
Görsel 62. Birinci Kitap On Yedi Numaralı Dikte.	37
Görsel 63. Birinci Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.....	37
Görsel 64. Birinci Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.	38
Görsel 65. Birinci Kitap Yirmi Numaralı Dikte.	38

Görsel 66. Birinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	38
Görsel 67. Birinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	39
Görsel 68. Birinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	39
Görsel 69. Birinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	39
Görsel 70. Birinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	39
Görsel 71. Birinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	39
Görsel 72. Birinci Kitap Yedi Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	40
Görsel 73. Birinci Kitap Sekiz Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	40
Görsel 74. Birinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	40
Görsel 75. Birinci Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	40
Görsel 76. Kitap II Birinci Sayfa.....	42
Görsel 77. Kitap II İkinci Sayfa.....	43
Görsel 78. Kitap II Üçüncü Sayfa.....	44
Görsel 79. Kitap II Dördüncü Sayfa.....	45
Görsel 80. Kitap II Beşinci Sayfa.....	46
Görsel 81. Kitap II Altıncı Sayfa.....	47
Görsel 82. Kitap II Yedinci Sayfa.....	48
Görsel 83. Kitap II Sekizinci Sayfa.....	49
Görsel 84. İkinci Kitap Bir Numaralı Dikte.....	50
Görsel 85. İkinci Kitap İki Numaralı Dikte.....	50
Görsel 86. İkinci Kitap Üç Numaralı Dikte.....	50
Görsel 87. İkinci Kitap Dört Numaralı Dikte.....	51
Görsel 88. İkinci Kitap Beş Numaralı Dikte.....	51
Görsel 89. İkinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	52
Görsel 90. İkinci Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	52
Görsel 91. İkinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	52
Görsel 92. İkinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	53
Görsel 93. İkinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	53
Görsel 94. İkinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	53
Görsel 95. İkinci Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	54
Görsel 96. İkinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	54
Görsel 97. İkinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	54
Görsel 98. İkinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	54
Görsel 99. İkinci Kitap Altı Numaralı Dikte.....	55

Görsel 100. İkinci Kitap Yedi Numaralı Dikte.....	55
Görsel 101. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Dikte.....	55
Görsel 102. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Dikte.....	56
Görsel 103. İkinci Kitap On Numaralı Dikte.....	56
Görsel 104. İkinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	56
Görsel 105. İkinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	57
Görsel 106. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	57
Görsel 107. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	57
Görsel 108. İkinci Kitap On Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	58
Görsel 109. İkinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	58
Görsel 110. İkinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	58
Görsel 111. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	58
Görsel 112. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	59
Görsel 113. İkinci Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	59
Görsel 114. İkinci Kitap On Bir Numaralı Dikte.....	59
Görsel 115. İkinci Kitap On İki Numaralı Dikte.....	60
Görsel 116. İkinci Kitap On Üç Numaralı Dikte.....	60
Görsel 117. İkinci Kitap On Dört Numaralı Dikte.....	60
Görsel 118. İkinci Kitap On Beş Numaralı Dikte.....	61
Görsel 119. İkinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	61
Görsel 120. İkinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	62
Görsel 121. İkinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	62
Görsel 122. İkinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	62
Görsel 123. İkinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	63
Görsel 124. İkinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	63
Görsel 125. İkinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	63
Görsel 126. İkinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	63
Görsel 127. İkinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	64
Görsel 128. İkinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	64
Görsel 129. İkinci Kitap On Altı Numaralı Dikte.....	64
Görsel 130. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Dikte.....	64
Görsel 131. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.....	65
Görsel 132. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.....	65
Görsel 133. İkinci Kitap Yirmi Numaralı Dikte.....	66

Görsel 134. İkinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	66
Görsel 135. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	67
Görsel 136. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	67
Görsel 137. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	68
Görsel 138. İkinci Kitap Yirmi Diktenin Makam Dizisi.	68
Görsel 139. İkinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	69
Görsel 140. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.	69
Görsel 141. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.	69
Görsel 142. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.	69
Görsel 143. İkinci Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Ses Alanı.	70
Görsel 144. Kitap III Birinci Sayfa.....	71
Görsel 145. Kitap III İkinci Sayfa	72
Görsel 146. Kitap III Üçüncü Sayfa	73
Görsel 147. Kitap III Dördüncü Sayfa.....	74
Görsel 148. Kitap III Beşinci Sayfa.....	75
Görsel 149. Kitap III Altıncı Sayfa.....	76
Görsel 150. Kitap III Yedinci Sayfa	77
Görsel 151. Kitap III Sekizinci Sayfa.....	78
Görsel 152. Kitap III Dokuzuncu Sayfa	79
Görsel 153. Kitap III Onuncu Sayfa	80
Görsel 154. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Dikte.	81
Görsel 155. Üçüncü Kitap İki Numaralı Dikte.	81
Görsel 156. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Dikte.....	81
Görsel 157. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Dikte.	82
Görsel 158. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Dikte.	82
Görsel 159. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	83
Görsel 160. Üçüncü Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	83
Görsel 161. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	83
Görsel 162. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.	84
Görsel 163. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	84
Görsel 164. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	84
Görsel 165. Üçüncü Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.	85
Görsel 166. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.	85
Görsel 167. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	85

Görsel 168. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	85
Görsel 169. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Dikte.....	86
Görsel 170. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Dikte.....	86
Görsel 171. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Dikte.....	87
Görsel 172. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Dikte.....	87
Görsel 173. Üçüncü Kitap On Numaralı Dikte.....	88
Görsel 174. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	88
Görsel 175. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	89
Görsel 176. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	89
Görsel 177. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	90
Görsel 178. Üçüncü Kitap On Numaralı Diktenin Makam Dizisi.....	90
Görsel 179. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	91
Görsel 180. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	91
Görsel 181. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	91
Görsel 182. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	91
Görsel 183. Üçüncü Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.....	91
Görsel 184. Üçüncü Kitap On Bir Numaralı Dikte.....	92
Görsel 185. Üçüncü Kitap On İki Numaralı Dikte.....	92
Görsel 186. Üçüncü Kitap On Üç Numaralı Dikte.....	93
Görsel 187. Üçüncü Kitap On Dört Numaralı Dikte.....	93
Görsel 188. Üçüncü Kitap On Beş Numaralı Dikte.....	94
Görsel 189. Üçüncü Kitap On Bir Numaralı Diktenin Uyarlanması.....	95
Görsel 190. Hasan Ferid Alnar Sekiz Piyano Parçası.....	95
Görsel 191. Üçüncü Kitap On İki Numaralı Diktenin Uyarlanması.....	96
Görsel 192. Ahmed Adnan Saygun Sivas Düz Halayı.....	96
Görsel 193. Üçüncü Kitap On Üç Numaralı Diktenin Uyarlanması.....	97
Görsel 194. Cemal Reşid Rey Süpürgesi Yoncadan.....	97
Görsel 195. Üçüncü Kitap On Dört Numaralı Diktenin Uyarlanması.....	98
Görsel 196. Necil Kazım Akses Minyatürler İki Numara Birinci Sayfa.....	98
Görsel 197. Necil Kazım Akses Minyatürler İki numara İkinci Sayfa.....	99
Görsel 198. Üçüncü Kitap On Beş Numaralı Diktenin Uyarlanması.....	100
Görsel 199. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Birinci Sayfa Yaylı Çalgılar.....	100
Görsel 200. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe İkinci Sayfa Yaylı Çalgılar.....	100
Görsel 201. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Üçüncü Sayfa Yaylı Çalgılar.....	100

Görsel 202. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Dördüncü Sayfa Yaylı Çalgılar.	101
Görsel 203. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Beşinci Sayfa Yaylı Çalgılar.	101
Görsel 204. Üçüncü Kitap On Altı Numaralı Dikte.	101
Görsel 205. Üçüncü Kitap On Yedi Numaralı Dikte.	102
Görsel 206. Üçüncü Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.	102
Görsel 207. Üçüncü Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.	103
Görsel 208. Üçüncü Kitap Yirmi Numaralı Dikte.	103
Görsel 209. Üçüncü Kitap On Altı Numaralı Diktenin Uyarlanması.	104
Görsel 210. Ferit Tüzün Esintiler Ellinci Sayfa.	104
Görsel 211. Ferit Tüzün Esintiler Elli birinci Sayfa.	105
Görsel 212. Ferit Tüzün Esintiler Elli ikinci Sayfa.	106
Görsel 213. Üçüncü Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Uyarlanması.	107
Görsel 214. Mustafa Burak Soykan Sinfonietta Yirmi Dördüncü Sayfa.	107
Görsel 215. Mustafa Burak Soykan Sinfonietta Yirmi Beşinci Sayfa.	108
Görsel 216. Üçüncü Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Uyarlanması.	108
Görsel 217. İlhan Baran Çocuk Şarkıları No. 7.	109
Görsel 218. Üçüncü Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Uyarlanması.	109
Görsel 219. Muammer Sun Yurt Renkleri IV Numara Horonumsu.	110
Görsel 220. Üçüncü Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Uyarlanması.	110
Görsel 221. Orhan Veli Özbayrak Başkatılmış Horon Otuz Beşinci Sayfa Kornolar.	110
Görsel 222. Orhan Veli Özbayrak Başkatılmış Horon Otuz Altıncı Sayfa Kornolar.	111

GİRİŞ VE AMAÇ

Müzik eğitiminde dikte çalışması büyük bir öneme sahiptir. Dikte uygulamasının yapıldığı eğitim sistemlerinde, araştırmacının gözlemlediği kadarıyla 20. yüzyılda yazılmış çeşitli dikte metodları kullanılmaktadır. Bu bağlamda değişen dünya müziğine ayak uydurmak ve ulusal müzik eğitimimize katkı sağlamak amacıyla yeni bir dikte metoduna ihtiyaç duyulduğu düşünülmüştür.

Çağdaş Türk müziğimizde ve temelini dayandığı geleneksel halk müziğimizde aksak ritim kalıplarının kullanıldığı görülmektedir. Bestecilerimiz bu ritimlerden ve halk müziğinin getirdiği zenginliklerden yararlanarak eserler yazmışlardır. Her ne kadar bu müzikler sıkça seslendirilmese de, seslendirildiği zaman, aksak ritimlerden ve kullanılan ses dizilerinden kaynaklı problemlerin yaşandığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir.

Araştırmacının düşüncesine göre, bu sorunun çözümü eğitim alanında yatmaktadır. Bununla birlikte çözüm sadece solfej dersinde değil, müziğe dair tüm teknik derslerde aranmalıdır. Araştırmacının eğitimci olarak yaşadığı deneyimler doğrultusunda, böyle bir metodun uygulanmasının, söz konusu sorunların tümünü çözmesine bile en azından eğitim alanındaki bu karanlığa küçük de olsa bir ışık tutabileceği düşünülmektedir.

Solfej eğitiminde bireyler müzik yapmayı çalgılarından önce solfej dersinde öğrenmektedirler. Solfej alanındaki bu sorunun kaynağının; araştırmacının gözlemlerine göre, aksak ritim ve modalite üzerinde dikte çalışmalarına yeterince yer verilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu alanda Ahmet Adnan Saygun'un Töresel Musiki adlı solfej metodu dışında bir kaynak kullanılmaması da bu sorunu derinleştiren unsurlardan biridir.

Bu araştırmanın sonucunda oluşturulan dikte metodu çağdaş Türk müziği literatüründen alıntılar yapılarak ve özgün dikteler yazılarak oluşturulmuştur. Bu araştırmanın bu alanda ortaya çıkan bu derin sorunların çözüm arayışlarında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1. ÖNEM

Bu çalışmanın önemi, Türkiye’de konservatuvar ve müzik okullarında Solfej dersinde eğitim gören öğrencilere geleneğimizde olan aksak tartımlar ve makam dizilerinin çağdaş Türk müziği bestecilerimiz tarafından kullanılma biçimlerini tanıtmak ve gelecekte, kariyerlerinde karşılaşacakları aksak tartımlar ve makam dizilerini daha kolay özümsemelerini böylece de daha rahat seslendirmelerini sağlamaktır.

2. KAPSAM

Ülkemizdeki konservatuvar ve müzik okullarında okutulan Solfej derslerinin müfredatlarına bu diktelerin eklenmesi için yazılan bu Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine Tek Sesli Dikte Metodu bu çalışmanın kapsamıdır.

3. YÖNTEM

Aksak tartımlar ve modalite, müzik kültürümüzde eşsiz bir hazineyi teşkil eder. Solfej derslerinde bu unsurlara sadece okuma uygulamasında yer verilmekte, dikte çalışmasında yer verilmemektedir. Araştırmacının düşüncesine göre dikte, müziği içselleştirmenin en iyi yollarından biridir ve bu yol doğrultusunda yazdırılan (dikte ettirilen) müzik, bilgiyi öğrencinin zihninde somutlaştıran bir niteliğe sahiptir. Böylelikle öğrenci, kendi kültürünü ve bu kültürden beslenen bestecilerinin müzik dilini tanımış olur. Bu bilgi dağarıyla öğrenci, kendi bestecisinin müziğiyle karşılaştığında, ona bir yabancı olarak değil kendinden bir parça olarak bakacak ve bu bakış onu müzikal olarak yükseltecektir.

Kaynakçada belirtilen Jeanine Rueff ve Noel Gallon adlarında iki yazarın farklı dikte metodlarından seçilen iki farklı zorluk düzeyinde dikteleri armoni, ezgi çizgisi ve tartım değerleri çerçevelerinden incelenmiştir. Bu diktelerin seçilmesinin nedeni; araştırmacının da derslerinde kullandığı bu metodların müzik okullarının Solfej dersi müfredatında bulunmasıdır.

Araştırmacı metodları oluştururken nasıl tonalite öğretilirken do major ana ton olarak kabul ediliyorsa, bu metodlarda da bir ana dizi olması düşüncesi ile; hüseyini makamını ana makam dizisi olarak kabul etmiştir. Araştırmacı bu düşünce üzerine araştırma yaparken Kemal İlerici’nin Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi kitabı ile karşılaşmış ve bu kitap içerisinde İlerici’nin yaptığı araştırmalar sonucunda Türk halk müziğinde en çok kullanılan makamın hüseyini makamı olduğunu kaanatine vararak düşüncesinin dayanak noktasını bulmuştur. Araştırmacı bu

verinin sonucunda makamın seyri üzerine araştırma yapmaya başlamış ve makamı gelenekte kullanıldığı gibi seyri ve durucu sesleri ile kullanmaktansa serbest bir şekilde kullanarak makamın dizisinin hissiyatını öğretmenin daha uygun olacağını kaanatiniyle hareket edilmiştir. Araştırmacı araştırmayı hüseyini makam dizisini bir ana makam dizisi olarak kabul etmiş ve sonrasında gelen makamları serbest bir şekilde seçmiştir.

Bu incelemeler sonucunda elde edilen veriler bir model olarak kullanılarak ritmsel zorluklar göz öünde bulundurularak aksak tartımlar ve modelite üzerine 50 özgün tek sesli dikte yazılmış ve çağdaş Türk müziği literatüründen 10 tane eser tespit edilerek dikte şeklinde uyarlanarak tekrar yazılmıştır. Bu araştırmanın müzik okullarında işlenilmesi için öğrencinin en az iki senelik bir bilgi birikimine sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

1. BÖLÜM: DİKTE KAVRAMI VE SOLFEJ EĞİTİMİNDEKİ YERİ

Bu bölümde dikte kavramı ve diktenin solfej eğitimindeki yeri irdelenmiş, solfej eğitiminde kullanılan belirli metotlardan araştırmacı tarafından seçilen kolay, orta ve zorluk düzeyinde dikteler analiz edilmiş ayrıca araştırmacı tarafından yazılmış diktelerin oluşturulmasında izlenen yöntemler anlatılmıştır.

Bu bölümde diktenin tarihine değinmek araştırmacı tarafından uygun görülmemiştir çünkü müzik eğitimin başladığı günden bugüne dikte çalışmasının önemi uygulamacı öğretmen tarafından bilinmiş ve bu çalışma uygulanmıştır.

1.1. Dikte nedir?

Dikte, kelime anlamı olarak, duyulan harf, kelime ya da cümleleri yazıya dökme eylemidir. Müzik eğitimindeki dikte kavramını açarsak, herhangi bir ses kaynağından gelen sesleri, nota adlarına, ritimlerine, dinamiklerine, vurgularına ve ses alanlarına göre ayırıp notaya almak ve somutlaştırmaktır

Araştırmacının gözlemlediği üzere dikte yazdırmaya yönelik yazılı bir kural olmasa da genellikle dikte baştan sona çalınır ve sonrasında her iki ölçü ikişer defa çalındıktan sonra tekrar çalınır sonraki iki ölçüye bağlanır. Dikte bittikten sonra tekrar baştan sona bir kere çalınır. Bazen dikteler üzerinde ölçü sayısına uymayan numaralandırmalar olabilir. Bu dikte üzerindeki numaralandırmalar dikteyi ikişer ölçüye bölmektedir. Böylece dikteyi yazdıran öğretmen nerede olduğunu daha rahat bulmaktadır.

Diktenin belirli bir ölçü sınırı yoktur. Bu sınır dikteyi yazan öğretim görevlisine aittir. Dikte dört ölçü olabildiği gibi yirmi ölçü de olabilir.

1.2. Diktenin Müzik Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Dikte ülkemizde solfej dersi içerisinde yapılmaktadır fakat farklı ülkelerde bu dersin ayrı bir ders olarak yapıldığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Şüphesiz ki ister ayrı yapılsın, ister bir ders içerisinde yapılsın diktenin yeri çok büyüktür. Bu derste öğrenciler notaların isimlerini ve yerlerini duyarak tanımayı öğrenirler. Böylece soyut olan müzik somutlaşarak öğrencinin içinde özümser. Öğrenciye çok ve çeşitli dikte yazdırılması öğrencinin duyma kabiliyetini arttırdığı gibi bu gelişen duyma kabiliyeti öğrenciye ileriki meslek hayatında bir o kadar kolaylık sağlar. Bu nedenle dikte çalışmasının Solfej alanındaki yeri ve önemi çok büyüktür.

Müzik eğitimi veren tüm kurumlarda dikte çalışması için çoğunlukla yabancı kaynaklar kullanılmaktadır. Bu kaynaklar tonalitenin izin verdiği sınırlar içerisinde belirli ölçü ve tonlarda yazılmışlardır ama Türkiye’de çok çeşitli türlerde müzik yapılmaktadır. Türk bestecileri, kendi geleneksel kültürlerinden gelen Türk müziğini öğelerini eserlerinde kullanmışlar ve kullanmaya devam etmektedirler. Bu kullanım doğrultusunda eğitim sistemimizde bir eksiklik oluşmuştur ve bu eksikliğin doldurulması gerekmektedir. Bu eksiklik, sanatçıların, kendi bestecilerinin müziklerini icra ederlerken müziği derinlemesine analiz edememelerini ve bu yüzden yorumlamada eksiklikler oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu alanda birden fazla solfej metodu bulunmaktadır ama ne yazık ki uygulanan yaygın bir dikte metodu yoktur. Bu metot çalışmasının okullarda uygulanması arzu edilmektedir.

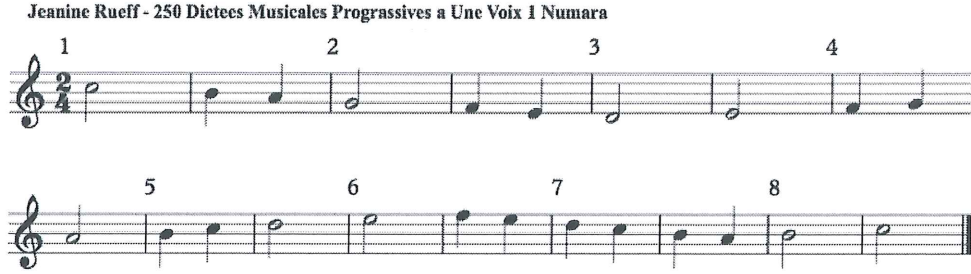
1.3. Dikte Analizleri

Bu kısımda kaynakçada da gösterilen Jeanine Rueff tarafından yazılan 250 Dictées Musicales Progressives a Une Voix adlı kitabından 1 numaralı dikte, Noel Gallon tarafından yazılan 200 Dictées musicales progressives a une partie kitabından 101 numaralı dikte; diktelerin ses genişliği, tonalite, ölçü birimi ve tartım kalıpları yönlerinden incelenecektir.

Dikte örneklerinin daha anlaşılır olması için dikteler, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında tekrar yazılmış ve dikteler üzerinde hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

1.3.1 Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara

Bu dikte Do majör tonunda yazılmıştır ve 16 ölçüden oluşmuştur. Diktede herhangi bir ton değişimi görülmemektedir. Numaralandırmalar Dikte Nedir Başlığında açıklandığı gibi öğretmenin, dikte esnasında nerede olduğunu unutmaması için konulmuştur.

Görsel 1. Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara.

Diktenin ölçü birimi 2/4'lüktür. Bu birim dikte sırasında hiç değişmemiştir. Diktedeki ritmik değerler ikilik nota ve birlik notadan oluşmuştur. Bu veriler göz önüne alındığında bu dikte kolay olarak değerlendirilebilecek bir diktedir.

Kolay ve zor kavramlarının soyut ve göreceli olduğunu belirtmeden geçmemek gerekir. Bu diktenin kolay olması sebebi, müzik eğitimine yeni başlayan bir öğrencinin belirli bir süreden sonra yazacağı ilk dikte olabilmesidir. Bu yüzden ki bu dikte kolay olarak nitelendirilmiştir.

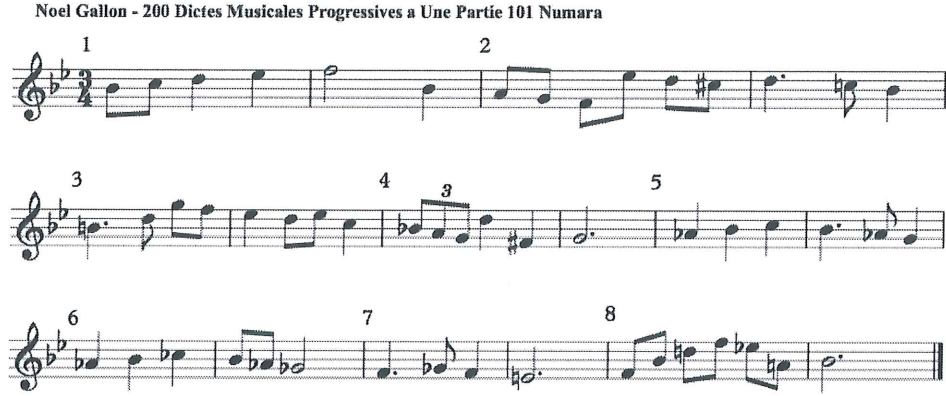

Görsel 2. Jeanine Rueff - Dictees Musicales Progressives a Une Voix 1 Numara Ses Alanı.

Görsel 2'de görüldüğü üzere bu diktenin ses alanı re-fa arası bir küçük onlu aralıdır. Dikte boyunca herhangi bir aralık atlaması yapılmamıştır ve yatay ardı ardına gelen notalardan oluşan cümleler kurularak yazılmıştır.

1.3.2. Noel Gallon - 200 Dictes Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara

Bu dikte Si bemol majör tonunda yazılmış ve 16 ölçüden oluşmaktadır. Diktede sekizinci ölçünün sonunda bir modülasyon görülmektedir. Bu modülasyon ana tonun altıncı derecesi olan ilgili minörü yani Sol minöre yapılmıştır

Görsel 3. Noel Gallon - 200 Dictes Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara.

Görsel 3'te ekli bu diktenin ölçü birimi 3/4'lüktür. Bu ölçü dikte sırasında hiç değişmemiştir. Diktedeki ritmik değerler sekizlik, dördlük, ikilik ve sekizlik üçleme halindedir. Bu veriler göz önüne alındığında bu dikte orta zorluk düzeyinde değerlendirilebilecek bir diktendir.

Görsel 4. Noel Gallon - 200 Dictes Musicales Progressives a Une Partie 101 Numara Ses Alanı.

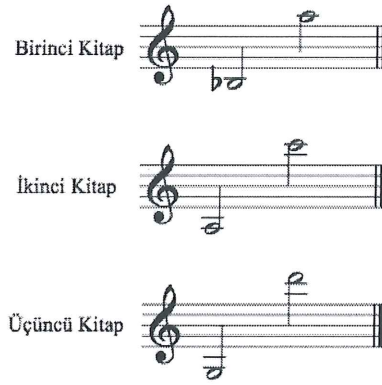
Görsel 14'te görüldüğü üzere bu diktenin ses alanı mi natürel - sol arası bir küçük onludur. Dikte boyunca çeşitli aralık atlamaları mevcuttur ama diktenin çoğunluğuna birbiri ardına sıra gelen notaların oluşturduğu müzik cümleleri hakimdir.

1.4. Dikte Parçalarının Oluşturulmasında İzlenen Yöntemler

Bu kısımda araştırmacı tarafından yazılmış dikteler oluşturulurken izlenen yöntemler açıklanacaktır. Dikteler araştırmacı tarafından yazılmış ve kitaplar halinde zorluk seviyesine göre düzenlenmiştir. Bu kitaplar düzenlenirken öğrencinin karşılaşacağı yeni kavramların çokluğundan kaynaklı, araştırmacı her yeni materyal geldiğinde bunu bir sonraki alıştırmada tekrar ederek pekiştirmiştir.

1.4.1. Diktelerin Ses Alanı

Araştırmacının kendi düşüncesine göre diktelerin ses alanında kısıtlama olmamalıdır fakat öğrenci yeni bir bilgi öğreniyorsa bu alan kısıtlanmalı ve sistematik bir şekilde arttırılmalıdır. Bu yüzden ilk iki kitapta diktelerin ses alanları ayrı ayrı kısıtlanmıştır. Araştırmacı her kitapta bu ses alanlarını biraz daha genişletilerek öğrencinin duyuş kapasitesini arttırılmayı amaçlamıştır.

Görsel 5. Kitapların Ses Alanları

1.4.2. Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Dikte kitaplarında, aksak ölçülerin genişliği dolayısıyla belirli ölçüler seçilmiştir. Seçilen ölçüler kulağımızda ve literatürümüzde kullanılmış olan ölçülerdir. Bu ölçüler, karakteristik tartım kalıpları ile kullanılmıştır. Bu kullanım, öğrencilerin ölçüleri tanıması için yapılmıştır. Kitaplarda her yeni gelen aksak ölçü biriminde tartım kalıpları uzun notalar olarak verilmiştir. Bu kalıplar tekrar Bölüm 3'te incelenecek ve yazılış amaçları açıklanacaktır.

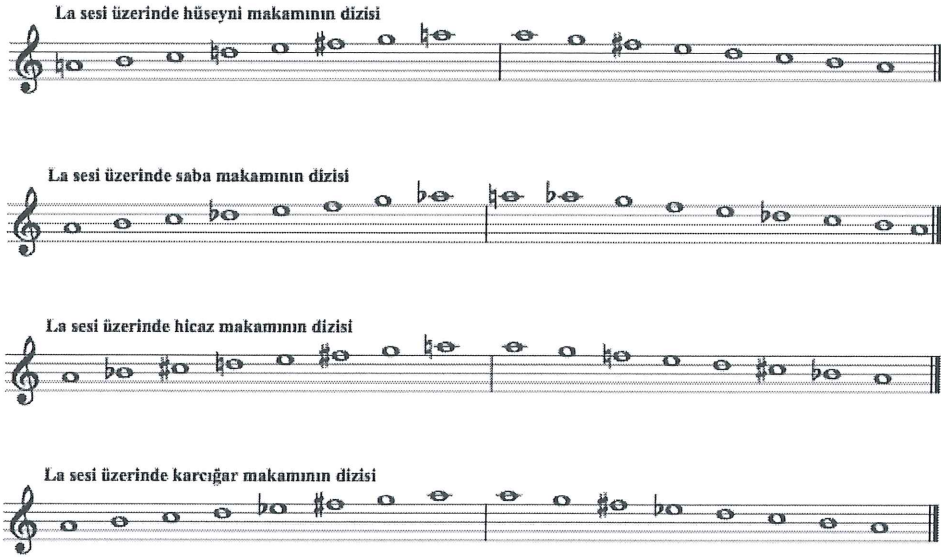
Görsel 6. Kitapta Kullanılan Aksak Ölçüler.

1.4.3. Geleneksel Dizilerin Kullanımları

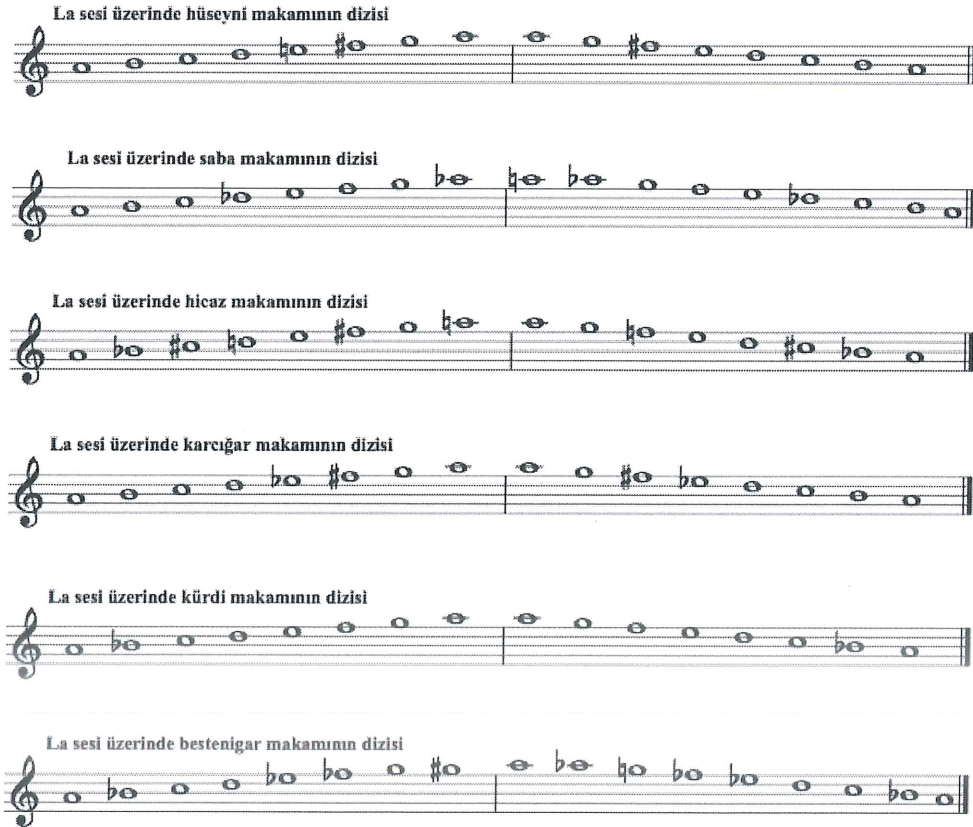
Kullanılan diziler Muammer Sun'un yazdığı "Türk Müziği Makam Dizileri" kitabı temel alınarak oluşturulmuştur. Kitaplarda toplam araştırmacı tarafından seçilen 6 dizi kullanılmıştır. Bu metot uygulanırken öğrencinin karşılaştığı her yeni dizi, hem kitap içerisinde hem de kitaplar arasında tekrar edilerek pekiştirmek amaçlanmıştır. Öğrencinin makam dizilerini anlayıp özümsemesi için ise kitaplar içerisinde makam dizileri eolyen modu üzerinden açıklanmıştır. Kitaplar içerisinde kullanılan diziler, kitap bir, iki ve üç olarak ayrı şekilde görsel 17, 18 ve 19 olarak eklenmiştir.

Görsel 7. Birinci Kitapta Kullanılan Diziler.

Görsel 8. İkinci Kitapta Kullanılan Diziler.

Görsel 9. Üçüncü Kitapta Kullanılan Diziler.

Görsellerde de görüldüğü üzere tüm dizi örnekleri la notası üzerinden yazılmış ve Hüseyini makam dizisi ile başlamıştır. Araştırmacının bu dizi ile başlamasının nedeni, Kemal İlericin yazdığı Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi kitabındaki görüşlere katılmasıdır. Bu kitapta İlerici la notasını gelenekte kullanılan en yaygın nota olarak tanımlayıp, hüseyini makamını da şu şekilde açıklamaktadır:

Herhangi bir müziğin ses dünyası sırlarını çözebilmek için bir örnek dizi, bir anadizi seçmek ve onu incelemek işimizi kolaylaştırır. İşte biz uzun araştırmalar sonucunda anadizi olarak bu diziyi seçmiş bulunuyoruz. Anadizimiz Hüseyini makamı dizisi yardımı ile, kitabı inceledikçe göreceğiniz gibi şu yararları sağlarız : 1 – Bütün Türk dizilerini kendisinden üretebiliriz; 2 – Bütün aralıklarımız, kendisinde ve değişik biçimlerinde vardır; 3 – Müziğimizle ilgili ezgisel ve uygusal (melodik ve armonik) bütün sorunlarımızı kendisi ile çözebiliriz; 4 – Ulusumuz karakterinin bir aynası olup, ulusça beğenilmiş, sevilmiş uzun ve kırık havaların çoğunluğu, onunla seslendirilmiştir. (İlerici, 1981)

Bu yüzden ki araştırmacı dizi örneklerini yazarken hüseyini makamını başlangıç olarak uygun görmüştür. Bu dikte metodundaki dikteler yazılırken de bu açıklama dikkate alınarak kitap içerisindeki örneklemeleri la sesi üzerinden yazmıştır.

2. BÖLÜM: AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE

Bu bölümde aksak tartımlar, tartım ve modalite'nin ne anlama geldiğine dair bilgiler verilip, tanımları yapılacaktır.

2.1. Modalite ve Mod nedir?

Fransızca kökenli olan modalite sözcüğü, mod (dizi) kavramından gelmektedir. Seslerin birbiri ardına düzenli ya da düzensiz bir şekilde meydana getirdiği sesler bütününe Mod (dizi) denir. Modalite ise; modu oluşturan sesler ve o seslerin oluşturduğu çevre (atmosfer) hissidir. Modalite, tonalite gibi belli kurallara dahil olabilir ya da olmayabilir. Bilinen en ünlü kurallı modalite “12 Ton” tekniğidir. Mod oluşturulurken, besteci kendi isteğince bir mod oluşturabilir ya da bilinen modlardan yararlanabilir. Bilinen en yaygın modlar, antik Yunan modlarıdır frigyen doryen vb. Müzik eğitimi hayatımızda fazlaca karşımıza çıkan bu modların yanı sıra, coğrafyalara göre ayrılan geleneksel modlar da vardır. Türk müziği makamları da bu alandaki örneklerden biridir. Konuyu aydınlatmak için araştırmacı antik Yunan modlarından frigya ve araştırmacı tarafından serbestçe oluşturulmuş bir mod görsel 10 ve 11’de örnek olarak vermiştir.

2.2. Tartım ve Ölçü Nedir?

Belli bir nizamın gerekliklerine uygun olarak birbiri ardına işitilen vuruşlar dizisine tartı (tartım) denir. (Saygun, Musiki Temel Bilgisi - Kitap IV, 1966). Ölçü ise başka bir kavramdır. Ölçü, süre uzunluğu ile ilgili çeşitli işaretlerin kullanılmasını düzenleyen bir kavramdır. (Baran, 2006). Ölçüler; basit, bileşik ve aksak olmak üzere üçe ayrılırlar. Unutulmamalıdır ki; ölçünün cinsini tartım belirler. Ana vuruşları ikiye bölünebilenler basit, üçe bölünebilenler bileşik, bir ölçüde hem ikiye hem üçe bölünebilen vuruşları olan ölçüler ise aksak ölçülerdir.

Görsel 14. Basit Ölçü.

Görsel 15. Bileşik Ölçü.

Görsel 16. Aksak Ölçü.

2.2.1 Aksak Ölçü Birimleri

Tartımın tanımı ve ölçülerin cinsini belirlemede ne anlama geldiği önceki bölümde açıklanmıştır. Bu bölümde aksak tartımın ne olduğu ve aksak ölçülerin hangileri olduğu açıklanacaktır.

İkişerli ve üçerli bölünmelere bağlı vuruşların, bu bölünmeler arasındaki farkı belirten süre değerinin hızı değişmemek şartıyla, karıştırılmasından meydana gelen tartı çeşidine aksak tartı adı verilir. (Saygun, Musiki Temel Bilgisi - Kitap IV, 1966). Bu demektir ki bir ölçü hem ikiye hem de üçe bölünebilen ritmik değerler tarafından oluşmuşsa buna aksak ölçü denir.

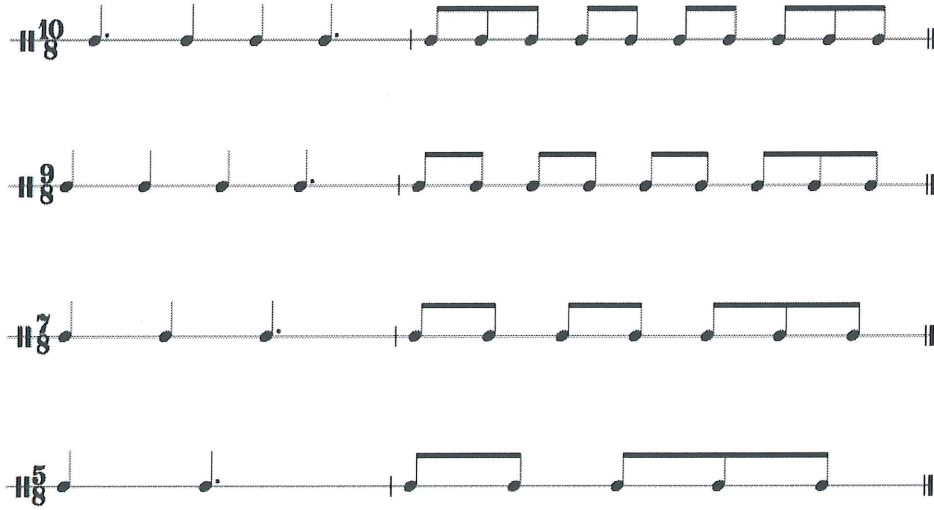
Görsel 17. 9/8'lik Aksak Ölçünün Ana Vuruşları.

Görsel 17’de görüldüğü üzere 9/8’lik bir ölçümüz vardır. Bu ölçünün içerisinde üç tane dörtlük nota değerinde ve bir tane noktalı dörtlük değerinde tartım vardır. Bu tartımları sekizlik nota değerine böldüğümüzde görsel 18’deki gibi bir tartım ortaya çıkar.

Görsel 18. 9/8’lik Aksak Ölçünün Alt Bölünmeleri.

Görsel 18’da anlaşılacağı üzere elimizde üç tane ikiye bölünmüş ve bir tane üçe bölünmüş tartımsal değer bulunmaktadır. Bu tartımsal değerler her hangi bir hız değişimi olmadan çalındığında ilk üç ikili gruptan sonra gelen üç tane sekizliğin tartımı aksatmasından kaynaklı, bu ölçüler Aksak ölçü olarak tanımlanmışlardır. Yani bir ölçüye aksak ölçü ismini verebilmek için içerisinde hem ikiye hem de üçe bölünebilen ritmik yapılar ve bu ritmik yapının ardı ardına çalınmasıyla oluşan aksak tartımlar gerekmektedir. Bazı aksak ölçüler Görsel 19’da alt bölünmeleriyle örnek olarak verilmiştir.

Görsel 19. Bazı Aksak Ölçüler ve Alt Bölünmeleri.

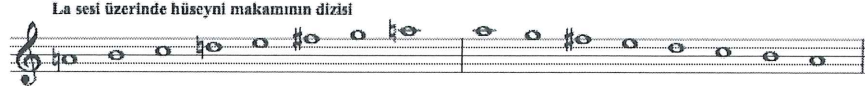
3. BÖLÜM: AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE 60 TEKSESLİ DİKTE PARÇASI

Bu bölümde daha önceki bölümde açıklanan modalite, aksak tartımlar ve ölçüler üzerine bir dikte metodu çalışması yapılmış ve incelenmiştir. Bu metot çalışması, kitap olarak üç düzeyde (kolay-orta-zor) bu tezin araştırmacısı tarafından yazılmış ve çağdaş Türk müziği literatüründen de on örnek seçilerek zenginleştirilmiştir. Toplam 60 dikte parçasından oluşan bu çalışma 20 kolay, 20 orta ve 20 zor zorluk derecesi olarak düzenlenmiştir.

3.1. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap I

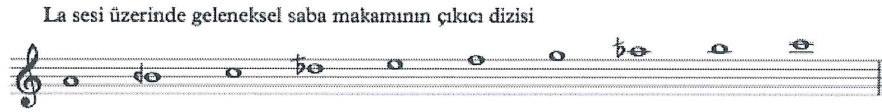
Bu kısımda kitap sayfalarına bölünmüş bir şekilde görseller olarak eklenecek ve sonrasında kitapların dikteleri kendi içerisinde gruplar halinde Bölüm 2’de belirtildiği gibi incelenecektir.

Saba Makam Dizisi

Saba makamı tampere sisteme geçirilirken dokuz dereceden oluşturulmuş bir dizidir. Halbuki Yakup Fikret Kutluğ'nun kitabındaki örneklemelerden anlaşıldığı üzere bu makam dizisi bir mürekkep makam dizisi olduğu için eklemelerle 10 sese kadar çıkmaktadır. Makamın orjinal çıkıcı kullanımı şu şekildedir;

Bu dizi tampere sistemde ise herhangi bir sesin üzerine kurulan minor eolyen dizisinin, çıkarken IV. ve VIII. derecelerinin pesleşmiş, inerken IX. derecesi doğal halinde kalırken, VII. ve IV. derecesinin tekrar pesleşmiş halidir. Makamın tampere sisteme çevrilmiş hali şu şekildedir;

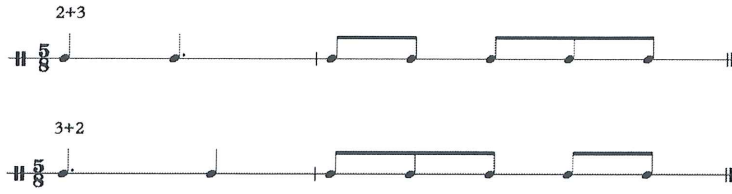

Birinci Kitapta Kullanılan Aksak Ölçüler

İkişerli ve üçerli bölünmelere bağlı vuruşların, bu bölünmeler arasındaki farkı belirten süre değerinin hızı değişmemek şartıyla, karıştırılmasından meydana gelen tartı çeşidine aksak tartı adı verilir. (Saygun, Musiki Temel Bilgisi Kitap IV)

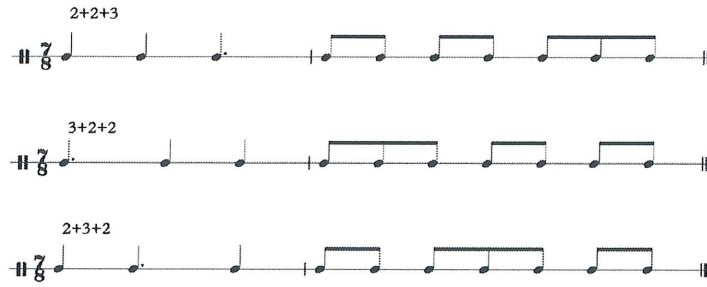
2 Zamanlı Aksak 5/8'lik Ölçü

Aksak ölçü hem ikiye hem de üçe bölünebilen ana vuruşlara sahip ölçü türüdür. Bu ölçülerden 5/8'lik olan ölçülerin iki farklı kullanımı vardır. Bunların ilki, İlk tartımın 2+3 şeklinde oluşturulduğu ikincisinin ise 3+2 şeklinde oluşturulduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 5/4'lük ya da farklı zaman birimlerinde olabilir. 5/8'lik ölçü üzerinde 2 farklı kullanım şu şekildedir;

3 Zamanlı Aksak 7/8'lik Ölçü

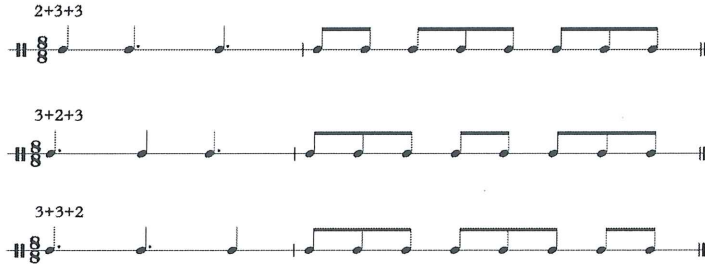
7/8'lik aksak ölçünün üç farklı kullanımı vardır. Bunların ilki, İlk tartımın 2+2+3 şeklinde oluşturulduğu, ikincisinin ise 3+2+2 şeklinde oluşturulduğu, üçüncüsünün ise 2+3+2 olduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 7/4'lük, 7/16'lik gibi farklı zaman birimlerinde olabilir. 7/8'lik ölçü üzerinde 3 farklı kullanım şu şekildedir;

3 Zamanlı Aksak 8/8'lik Ölçü

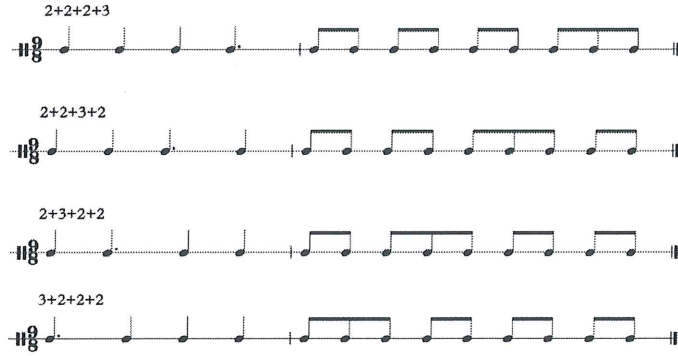
8/8'lik ölçünün aksak olarak üç farklı kullanımı vardır. Bunların ilki, İlk tartımın 2+3+3 şeklinde oluşturulduğu, ikincisinin ise 3+2+3 şeklinde oluşturulduğu, üçüncüsünün ise 3+3+2 şeklinde olduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 8/4'lük, 8/16'lik gibi farklı zaman birimlerinde olabilir.

8/8'lik ölçü üzerinde 3 farklı kullanım şu şekildedir;

4 Zamanlı Aksak 9/8'lik Ölçü

9/8'lik ölçünün aksak olarak dört farklı kullanımı vardır. Bunların ilki, İlk tartımın 2+2+2+3 şeklinde oluşturulduğu, ikincisinin ise 2+2+3+2 şeklinde oluşturulduğu, üçüncüsünün ise 2+3+2+2 şeklinde oluşturulduğu, dördüncüsünün ise 3+2+2+2 şeklinde olduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 9/4'lük, 9/16'lik gibi farklı zaman birimlerinde olabilir. 9/8'lik ölçü üzerinde 4 farklı kullanım şu şekildedir;

4 Zamanlı Aksak 10/8'lik Ölçü

10'lu ölçünün aksak ölçü olarak altı farklı kullanımı vardır. Bunların ilki, İlk tartımın 3+2+2+3 şeklinde oluşturulduğu, ikincisinin ise 3+2+3+2 şeklinde oluşturulduğu, üçüncüsünün ise 2+3+3+2 şeklinde oluşturulduğu, dördüncüsünün ise 3+3+2+2 şeklinde oluşturulduğu, beşincisinin ise 2+3+2+3 şeklinde oluşturulduğu, altıncısının ise 2+2+3+3 şeklinde olduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 10/4'lük ya da farklı zaman birimlerinde olabilir.

10/8'lik ölçü üzerinde 6 farklı kullanım şu şekildedir;

The image displays six musical staves, each representing a different rhythmic pattern in 10/8 time. Each staff begins with a double bar line, a '10' over an '8', and a repeat sign. The patterns are as follows:

- Staff 1: 3+2+2+3. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.
- Staff 2: 3+2+3+2. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.
- Staff 3: 2+3+3+2. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.
- Staff 4: 3+3+2+2. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.
- Staff 5: 2+3+2+3. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.
- Staff 6: 2+2+3+3. The first measure contains four quarter notes. The second measure contains two eighth notes beamed together, followed by two quarter notes.

Görsel 24. Kitap I Beşinci Sayfa.

Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine Başlangıç Seviyesinde 20 Dikte Çalışması

Kitap I

1) La Hüseyini 2 3 4 Baran Doğaç Ünal

5 6 7 8

2) Mi Hüseyini 2 3 4

5 6 7 8

3) La Saba 2 3 4

5 6 7 8

4) Re Saba 2 3 4

5 6 7 8

Görsel 25. Kitap I Altıncı Sayfa.

1 La Hüseyini 2 3 4

5)

1 Sol Saba 2 3 4

6)

1 La Hüseyini 2 3 4

7)

1 Mi Hüseyini 2 3 4

8)

2

Görsel 26. Kitap I Yedinci Sayfa.

9) **1 La Saba** 2 3 4

5 6 7 8

10) **1 Re Hüseyini** 2 3 4

5 6 7 8

Bu dikte ve sonrasında ölçü içerisinde
ikişerli ve üçerli tartım kalıplarında değişiklik yapılmıştır.

11) **1 Mi Hüseyini** 2 3 4

5 6 7 8

12) **1 Re Saba** 2 3 4

5 6 7 8

13) **Sol Hüseyni**

1 2 3 4

5 6 7 8

Musical notation for Sol Hüseyni, measures 1-8. The piece is in 7/8 time and G major. The melody starts on G4, moves to A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, then descends to F#5, E5, D5, C5, B4, A4, G4. The second line continues with G4, A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, then descends to F#5, E5, D5, C5, B4, A4, G4.

14) **Si Saba**

1 2 3 4

5 6 7 8

Musical notation for Si Saba, measures 1-8. The piece is in 8/8 time and B major. The melody starts on B4, moves to C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, then descends to A5, G5, F#5, E5, D5, C5, B4. The second line continues with B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, then descends to A5, G5, F#5, E5, D5, C5, B4.

15) **Re Hüseyni**

1 2 3 4

5 6 7 8

Musical notation for Re Hüseyni, measures 1-8. The piece is in 9/8 time and D major. The melody starts on D4, moves to E4, F#4, G4, A4, B4, C5, D5, then descends to C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The second line continues with D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5, D5, then descends to C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4.

16) **Mi Saba**

1 2 3 4

5 6 7 8

Musical notation for Mi Saba, measures 1-8. The piece is in 9/8 time and E major. The melody starts on E4, moves to F#4, G4, A4, B4, C5, D5, E5, then descends to D5, C5, B4, A4, G4, F#4, E4. The second line continues with E4, F#4, G4, A4, B4, C5, D5, E5, then descends to D5, C5, B4, A4, G4, F#4, E4.

17) **Do Saba**

1 2 3 4

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for the first exercise, 'Do Saba'. It is written on a single treble clef staff in 8/8 time. The melody consists of eight measures, each numbered from 1 to 8. The notes are: 1. C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5; 2. B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3; 3. A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2; 4. G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1; 5. F1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F0; 6. E0, D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0; 7. D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0; 8. C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0, C0. The piece ends with a double bar line.

18) **La Hüseyni**

1 2 3 4

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for the second exercise, 'La Hüseyni'. It is written on a single treble clef staff in 10/8 time. The melody consists of eight measures, each numbered from 1 to 8. The notes are: 1. C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5; 2. B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3; 3. A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2; 4. G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1; 5. F1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F0; 6. E0, D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0; 7. D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0; 8. C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0, C0. The piece ends with a double bar line.

19) **Sol Saba**

1 2 3 4

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for the third exercise, 'Sol Saba'. It is written on a single treble clef staff in 8/8 time. The melody consists of eight measures, each numbered from 1 to 8. The notes are: 1. C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5; 2. B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3; 3. A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2; 4. G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1; 5. F1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F0; 6. E0, D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0; 7. D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0; 8. C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0, C0. The piece ends with a double bar line.

20) **Fa diyez Saba**

1 2 3 4

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for the fourth exercise, 'Fa diyez Saba'. It is written on a single treble clef staff in 8/8 time. The melody consists of eight measures, each numbered from 1 to 8. The notes are: 1. C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5; 2. B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4, B3; 3. A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2; 4. G2, F2, E2, D2, C2, B1, A1, G1; 5. F1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F0; 6. E0, D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0; 7. D0, C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0; 8. C0, B0, A0, G0, F0, E0, D0, C0. The piece ends with a double bar line.

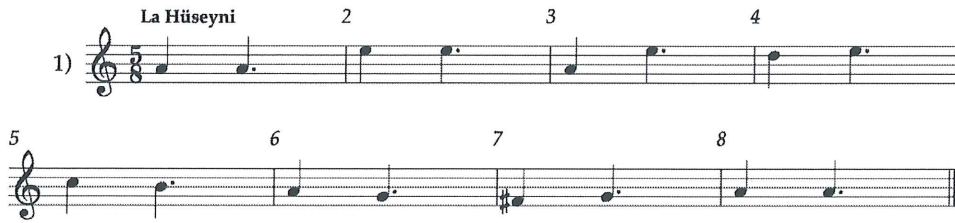
3.1. Birinci Dikte Kitabı

Bu kısımda birinci dikte kitabının dikteleri ölçü birimlerine göre gruplandırılarak inceleneceklerdir.

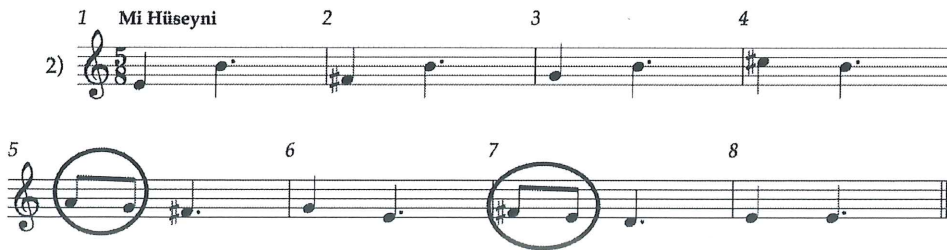
3.1.1. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Kitapta ilk iki dikte 5/8'lik ölçülerle başlatılmış, 2+3 tartım kalıbı kullanılmıştır. Bir numaralı diktede sadece dörtlük ve noktalı dörtlük ritm değerleri kullanılmıştır. Bunun nedeni öğrenciyi bu gibi aksak tartımlarla yazacağı ilk diktede bu tartımlarla tanıştırmaktır.

İki numaralı diktede yine 5/8'lik ölçü birimi ve 2+3 tartım kalıbı kullanılmıştır. Bu diktede farklı olarak beşinci ve yedinci ölçülerde ilk dörtlük ritm ikiye bölünerek sekizlik şeklinde yazılmıştır. Bunun nedeni öğrenciyi 5/8'lik ölçünün karakterine sokmak ve ritmsel algısını geliştirmektir. Bu iki dikte görseller olarak eklenmiştir.

Görsel 30. Birinci Kitap Bir Numaralı Dikte.

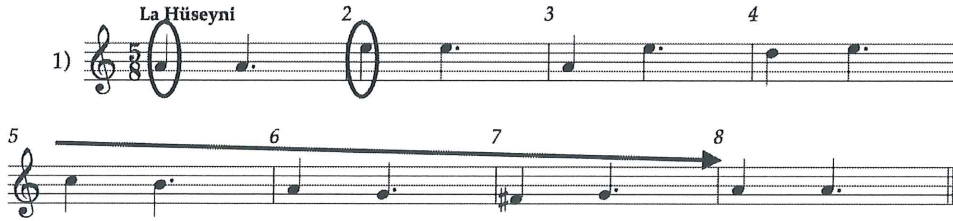
Görsel 31. Birinci Kitap Bir Numaralı Dikte.

3.1.2. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

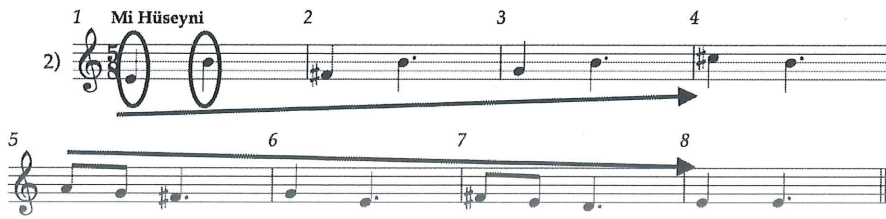
Bu iki diktelerde Hüseyni dizisi kullanılmıştır. Bu dizi diktelerden önce kitabın içerisinde açıklanmış öğrencilere tanıtılmıştır. Bölüm 2'nin sonunda açıklandığı gibi Hüseyni dizisi ana dizi olarak kabul edilmiş ve dikte kitabı bu dizi üzerine başlatılmıştır.

İlk diktelerde 5/8'lik ölçü birimi öğretilirken aynı zamanda Hüseyni dizisinin la sesi üzerinden dereceleri de duyurulmuş ve öğrencide kulak aşinalığının sağlanması amaçlanmıştır. Diktelerde ilk olarak dizinin ilk ve beşinci dereceleri duyurulmuş sonrasında yanaşık hareketlerle dizinin geri kalan dereceleri duyurulmuştur.

İkinci dikte ilk diktedeki aynı amaçlara sahip olmakla beraber öğrencinin diziyi farklı seslerden de tanıyabilmesi için dikte mi sesi üzerinden yine Hüseyni dizisinde yazılmıştır. Diktelerde ilk olarak dizinin ilk ve beşinci dereceleri duyurulmuştur. İlk dikteden farklı olarak dizinin beşinci derecesi ilk 4 ölçüde, aynı rejistürde bir mihenk taşı niteliğinde tutulmuş ve kalan sesler yanaşık hareketlerle dizinin derecelerinde dolaştırılmıştır. Dikteler tekrar görseller olarak eklenmiştir.

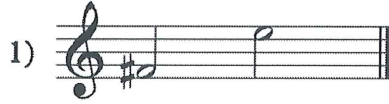
Görsel 32. Birinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.

Görsel 33. Birinci Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.

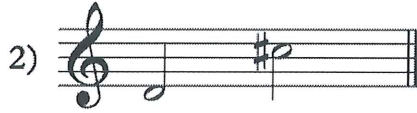
3.1.3. Birinci Kitap 1 ve 2 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

İlk diktenin ses alanı fa diyez - mi şeklinde bir küçük yedili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 34. Birinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

İkinci diktenin ki ise re - do diyez şeklinde bir büyük yedili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 35. Birinci Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.

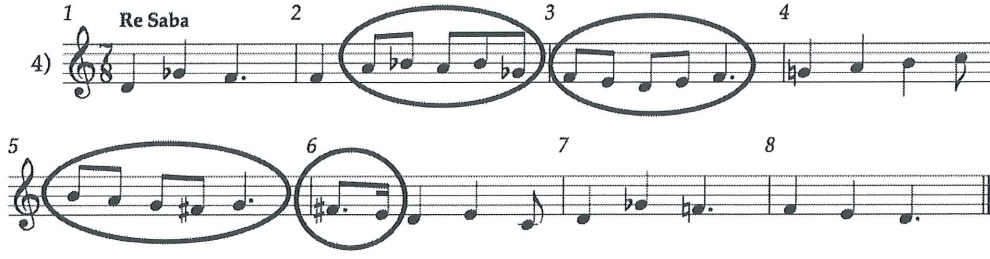
3.1.4. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Üç ve dört numaralı dikteler 7/8'lik ölçüde ve 2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu diktelerden üç numaralı olan diktelerde tartım kalıbı ilk ölçüde uzun notalar ikinci ölçüde ise 3'lü gurubun son notası sekizlik şeklinde duyurulmuş ve sonrasında bu tartım kalıbı her ikili ölçü grubunda tekrarlanmıştır.

Dördüncü diktelerde ise araştırmacı sekizlik nota değerlerini tartım gruplarının içerisinde dağıtılıp bir değişiklik ve zorluk yaratmayı amaçlamıştır. Dikteler görseller olarak eklenmiştir.

Görsel 36. Birinci Kitap Üç Numaralı Dikte.

Görsel 37. Birinci Kitap Dört Numaralı Dikte.

3.1.5. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

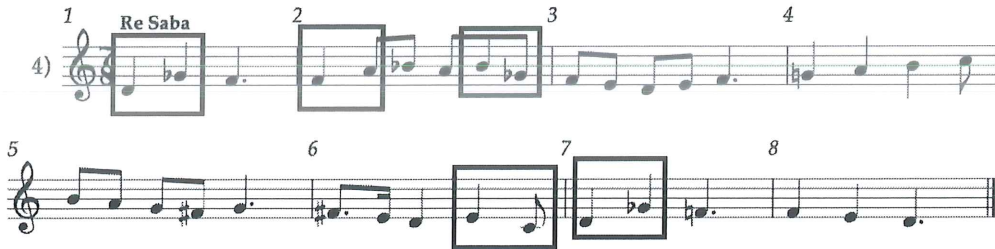
Bu iki diktede Saba makam dizisi kullanılmıştır. Bu dizi diktelerden önce kitabın içerisinde açıklanmış öğrencilere tanıtılmıştır.

Üç numaralı diktede 7/8'lik ölçü birimi öğretilirken aynı zamanda saba dizisinin la sesi üzerinden dereceleri de duyurulmuş ve öğrencide kulak aşinalığının sağlanması amaçlanmıştır. Diktede ilk olarak dizinin ilk üç derecesi duyurulmuş sonrasında yanaşık hareketlerle dizinin geri kalan dereceleri duyurulmuştur.

Dördüncü dikte ilk diktedeki aynı amaçlara sahip olmakla beraber öğrencinin diziyi farklı seslerden tanıyabilmesi için dikte re sesi üzerinden yine Saba dizisinde yazılmıştır. Diktede ilk olarak yine dizinin ilk ve dördüncü dereceleri duyurulmuştur. Üçüncü dikteden farklı olarak tartımsal yapılar daha çeşitli ve dikte içerisinde aralık atmaları daha fazladır.

Görsel 38. Birinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.

Görsel 39. Birinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi Kullanımı.

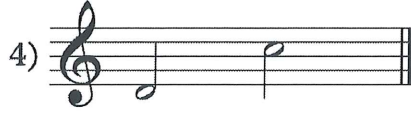
3.1.6. Birinci Kitap 3 ve 4 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Üçüncü diktenin ses alanı sol - re bemol şeklinde bir eksik beşli aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 40. Birinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dördüncü diktenin ses alanı re - do şeklinde bir küçük yedili aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

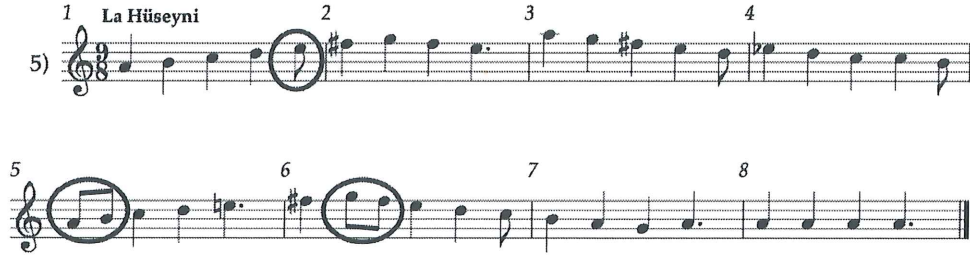

Görsel 41. Birinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.1.7. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Beş ve altı numaralı dikteler 9/8'lik ölçüde ve 2+2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu diktelerden dört numaralı olan diktelerde tartım kalıbı ilk ölçüde uzun notalar ve son gurubunda bir dörtlük ve bir sekizlik olarak kullanılmış ikinci ölçüde ise uzun notalar halinde yazılmıştır. Sonra ki ölçülerde ise çeşitli değiştirmeler vardır. Öğrencinin 9/8'lik ölçüyü öğrenmesi için bu değiştirmelerde zorluktan kaçınılmıştır.

Altıncı diktelerde ise araştırmacı sekizlik nota değerlerini tartım gruplarının içerisinde dağıtılıp bir değişiklik ve zorluk yaratmayı amaçlamıştır. Dikteler görseller olarak eklenmiştir.

Görsel 42. Birinci Kitap Beş Numaralı Dikte.

Görsel 43. Birinci Kitap Altı Numaralı Dikte.

3.1.8. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

Üç ve dördüncü dikteden sonra yeni bir makam dizisi kullanılmamıştır. Bu kitapta yeni bir dizi kullanılmayarak öğrencinin öğrendiği makam dizilerini pekiştirmesi amaçlanmıştır ve sonraki dikte alıştırmaları hüseyni ve saba makam dizilerinde yazılmış ve içerisinde bir dizisel bir değişim olmadığından incelenmeyecektir.

Beşinci ve altıncı dikte hüseyni dizisi üzerine yazılmıştır. Öğrencinin diziyi tanıdıktan sonra odaklanmasının daha artacağı öngörülerek altıncı dikte zorlaştırılmıştır. Beşinci dikte 9/8lik ölçüyü öğretirken, altıncı diktede hem ölçüyü hem de hüseyni dizisini pekiştirmek için ritmik ve dizisel zorluklara gidilmiş, yabancı sesler ve sıkça sekizlik nota değeri kullanılmıştır.. Dikteler görseller olarak eklenmiştir.

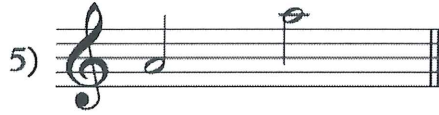
Görsel 44. Birinci Kitap Beş Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizisi.

Görsel 45. Birinci Kitap Altı Numaralı Diktede Kullanılan Makam Dizisi.

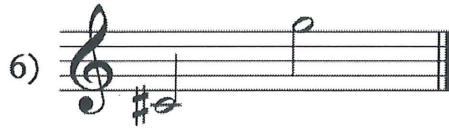
3.1.9. Birinci Kitap 5 ve 6 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Beş numaralı diktenin ses alanı la - la şeklinde bir oktavdır. Bu aralığın dizekte yazılmış hali görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 46. Birinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Altı numaralı dikte de ise ses alanı do diyez - sol olmak üzere bir eksik on ikili aralıktır. Bu aralığın dizekteki gösterimi görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 47. Birinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.

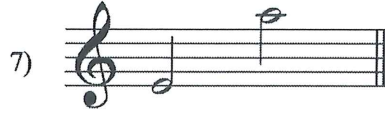
3.1.10. Birinci Kitap 7,8,9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Bu diktelerde 10/8 lik ölçü birimi iki farklı tartım kalıbı ile kullanılmıştır. Bu kullanılan tartım kalıplarından birisi 3+2+2+3 şeklinde, ikincisi ise 2+3+2+3 şeklindedir. Yedinci ve dokuzuncu diktelerde tartım kalıpları değiştiği için ritimsel öğeler basit tutulmuş ve öğrenciyeye ölçüyü öğretmek için uzun notalar şeklinde bazen ise sekizlik notalar şeklinde yazılmıştır.

3.1.11. Birinci Kitap 7,8,9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Yedinci diktenin ses alanı mi - la şeklinde bir tam onbirli aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

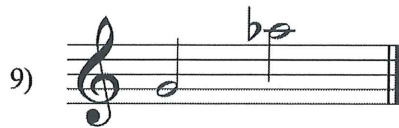
Görsel 52. Birinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Sekizinci diktenin ses alanı do - sol şeklinde bir tam onikili aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

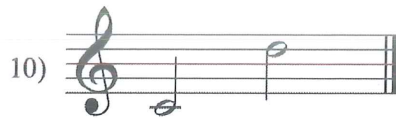
Görsel 53. Birinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dokuzuncu diktenin ses alanı sol - la bemol şeklinde bir küçük dokuzlu aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 54. Birinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Onuncu diktenin ses alanı do - re şeklinde bir büyük dokuzlu aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

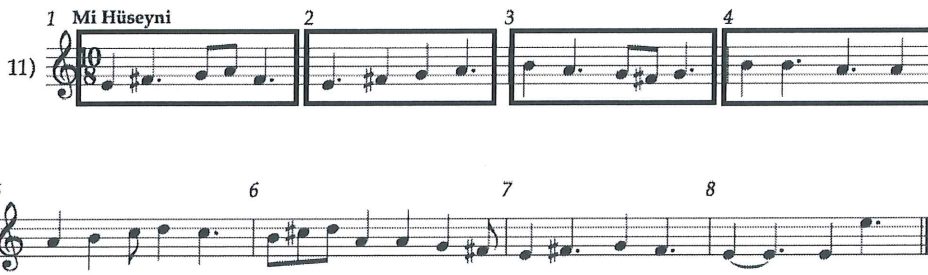

Görsel 55. Birinci Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.1.12. Birinci Kitap 11,12,13,14,15,16,17,18,19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

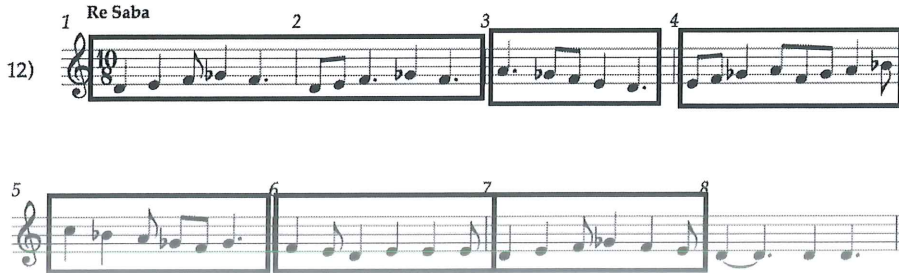
Bu diktelerde yeni bir ölçü birimi kullanılmamıştır lakin dikteler içerisinde, ölçü birimlerinin tartım kalıpları, değiştirilerek kullanılmıştır. Bu dikteler yazılırken öğrencinin daha önce öğrendiği ölçü birimlerini tanıması ön görülmüş ve dikteler içerisinde tartım kalıpları değiştirilerek bu bilgiyi pekiştirmesi amaçlanmıştır.

On birinci dikte 10/8'lik ölçü birimindedir. İlk tartım kalıbı 2+3+2+3 iken bu ilk dört ölçü içerisinde her ölçüde değişmiştir. Ardından gelen dört ölçü ise ilk dört ölçünün tartım kalıplarını kopyalamıştır. Bu değişiklikler dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 56. Birinci Kitap On Bir Numaralı Dikte.

On ikinci dikte 10/8lik ölçüde yazılmıştır. On birinci dikteden farklı olarak tartım kalıplarının değişimi iki ölçüden sonra değiştirilmiştir. Bu değişiklikler dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 57. Birinci Kitap On İki Numaralı Dikte.

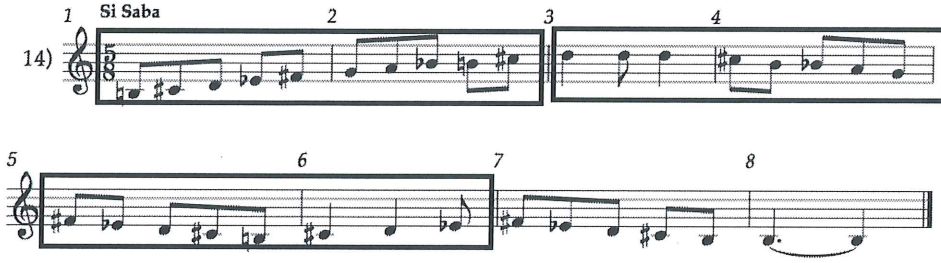
On üçüncü dikte 7/8lik ölçüde 3+2+2 tartım kalıbında yazılmıştır. On birinci ve on ikinci dikteden farklı olarak tartım kalıplarının bu diktelerde değiştirilmemiştir. Bu değişim olmayan değişim

öğrencinin tahminini kırarak dikte sırasında dikkatini kaybetmemesi için yapılmıştır. Dikte görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 58. Birinci Kitap On Üç Numaralı Dikte.

On dördüncü dikte 5/8lik ölçüde yazılmıştır.. Bu diktede ilk iki ölçü 3+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Üçüncü ölçüden yedinci ölçüye kadar ise bu tartım kalıbı 2+3 şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikler dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

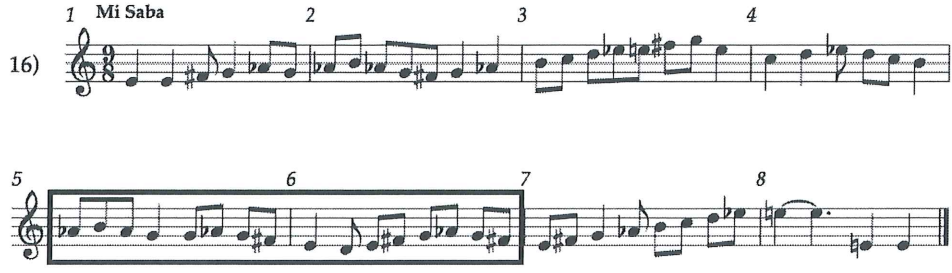
Görsel 59. Birinci Kitap On Dört Numaralı Dikte.

On beşinci dikte 9/8lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 3+2+2+2 tartım kalıbında ilerlemekle beraber sadece altıncı ölçüde bir tartım değişikliği yapılmıştır. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

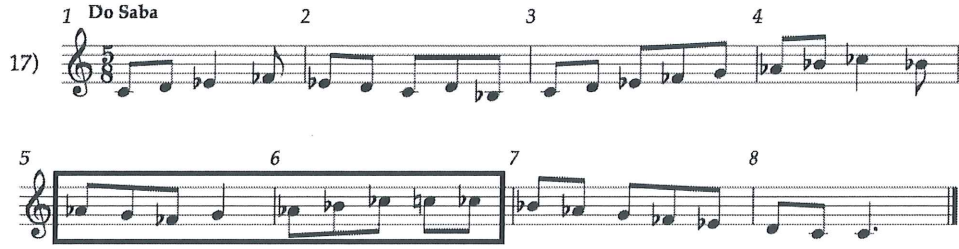
Görsel 60. Birinci Kitap On Beş Numaralı Dikte.

On yedinci dikte 9/8lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 2+3+2+2 tartım kalıbında ilerlemekle beraber beşinci ve altıncı ölçüde bir tartım değişikliği yapılmıştır. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 61. Birinci Kitap On Altı Numaralı Dikte.

On yedinci dikte 5/8'lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 2+3 tartım kalıbında ilerlemekle beraber on altıncı diktedeki gibi sadece beşinci ve altıncı ölçüde 3+2 gibi bir tartım değişikliği yapılmıştır. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 62. Birinci Kitap On Yedi Numaralı Dikte.

On sekizinci dikte 10/8'lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 3+2+2+3 tartım kalıbında ilerlemekle beşinci ve altıncı ölçüde tartım 2+3+3+2 ye değiştirilmiştir. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 63. Birinci Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.

On dokuzuncu dikte 8/8'lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 3+2+3 tartım kalıbında ilerlerken beşinci ve altıncı ölçüde tartım 2+3+3'e değiştirilmiştir. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 64. Birinci Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.

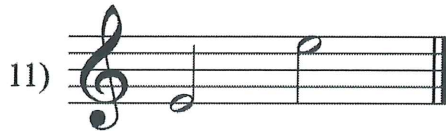
Yirminci dikte 8/8'lik ölçüde yazılmıştır. Bu dikte genel olarak 3+3+2 tartım kalıbında ilerlerken beşinci ve altıncı ölçüde tartım 2+3+3'e değiştirilmiştir. Bu değişiklik dikte üzerinde işaretlenerek görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 65. Birinci Kitap Yirmi Numaralı Dikte.

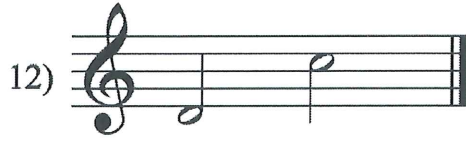
3.1.13. Birinci Kitap 11,12,13,14,15,16,17,18,19 ve 20 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

On birinci diktenin ses alanı mi - mi şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

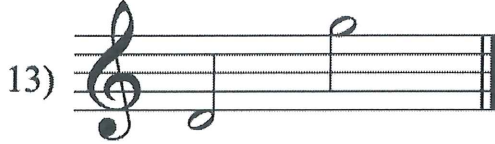
Görsel 66. Birinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On ikinci diktenin ses alanı re - do şeklinde bir küçük yedili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

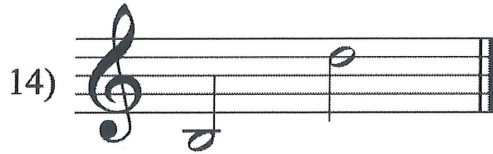
Görsel 67. Birinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On üçüncü diktenin ses alanı re - sol şeklinde bir tam on birli aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

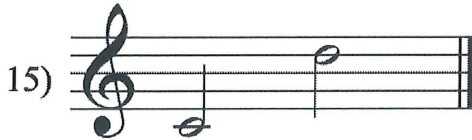
Görsel 68. Birinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On dördüncü diktenin ses alanı si - re şeklinde bir küçük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

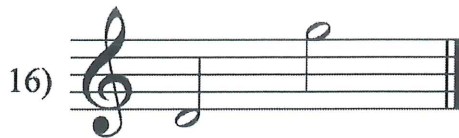
Görsel 69. Birinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On beşinci diktenin ses alanı do - re şeklinde bir büyük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 70. Birinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On altıncı diktenin ses alanı re - sol şeklinde bir büyük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

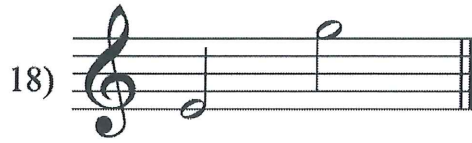
Görsel 71. Birinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On yedinci diktenin ses alanı si bemol - do şeklinde bir büyük dokuzlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

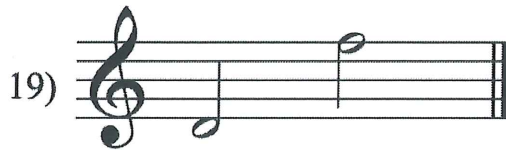
Görsel 72. Birinci Kitap Yedi Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On sekizinci diktenin ses alanı mi - sol şeklinde bir küçük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 73. Birinci Kitap Sekiz Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On dokuzuncu diktenin ses alanı re - fa şeklinde bir küçük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 74. Birinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Yirminci diktenin ses alanı do diyez - re şeklinde bir küçük onlu aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 75. Birinci Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.2. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap II

İkinci dikte kitabı orta seviye zorluğunda yazılmıştır. Bu kısımda bu kitabının dikteleri inceleneceklerdir. Kitap içerisinde yeni bir ölçü birimi kullanılmamış, yeni iki tane makam dizisi kullanılmıştır. Kitabın dikteleri beşerli gruplar halinde inceleneceklerdir. Kitap görseller olarak eklenmiştir.

Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine Orta Seviyede

20 Dikte Çalışması

- Kitap II -

İkinci Kitapta Kullanılan Yeni Makam Dizileri

Hicaz Makamı

Hicaz makamı kendi içerisinde birden fazla mürekkep makama sahip olan hicaz ailesinin temel makamıdır. Bu makamın günümüzdeki kullanımı hicaz dörtlüsü ve rast beşlisinden oluşmaktadır. Bu makamın günümüzde kullanımını Yakup Fikret Kutluğ Türk Musikisinde Makamlar kitabında şu şekilde örneklemiştir;

La sesi üzerinde geleneksel hicaz makamının çıkıcı dizisi

Tampare sistemde ise hicaz dizisi, herhangi bir ses üzerine kurulan minor eolyen modunun çıkarken II. derecesinin pes III. ve VI. derecesinin tizleştirilmesiyle oluşan, inerken ise VI. derecesi bekar olarak kullanılan bir dizidir.

Makamın dizisi şu şekildedir:

La sesi üzerinde hicaz makamının dizisi

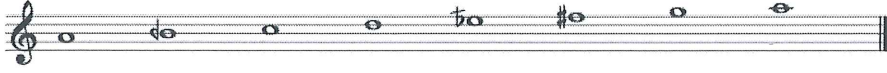

Karcıġar Makamı

Karcıġar makamı Türk Müziġinin ana makamlarından biri olmakla beraber iki makam çekirdeġinden oluşmuştur. Bu makam la sesi üzerine bir uşak dörtlüsü ve re sesi üzerine bir hicaz beşlisi eklenerek oluşturulur.

Bu makamın gelenekte kullanımı şu şekildedir;

La sesi üzerinde geleneksel karcıġar makamının çıkıcı dizisi

Tampare sistemde ise karcıġar dizisi, herhangi bir ses üzerine kurulan hüseyini makamı dizisinin çıkarken ve inerken V. derecesinin pesleşmesinden oluşan moddur.,

Makamın dizisi şu şekildedir:

La sesi üzerinde karcıġar makamının dizisi

Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine
Orta Seviyede
20 Dikte Çalışması

Kitap II

Baran Doğaç Ünal

1) La Hüseyini

2 3 4

5 6 7 8

2) Sol Saba

1 2 3 4

5 6 7 8

3) Do Hicaz

1 2 3 4

5 6 7 8

1 La Hüseyini 2 3 4 7

4)

1 La Hüseyini 2 3 4

5)

1 Sol Karcıgar 2 3 4

6)

1 Re Hüseyini 2 3 4

7)

Görsel 79. Kitap II Dördüncü Sayfa

8

1 Sol Hicaz 2 3 4

8)

5 6 7 8

1 Mi Hüseyni 2 3 4

9)

5 6 7 8 9

1 La Karcıgar 2 3 4

10)

5 6 7 8

Bu dikte ve sonrasında ölçü içerisinde
üçerli ve ikişerli tartım kalıplarında değişiklik yapılmıştır.

1 Mi Hicaz 2 3 4

11)

5 6 7 8

Görsel 80. Kitap II Beşinci Sayfa

1 Mi Hüseyini 2 9

12)

3 4

5 6

7 8

1 Re Hicaz 2 3 4

13)

5 6 7 8

1 Mi Hicaz 2 3 4

14)

5 6 7 8

1 Mib Hüseyini 2 3 4

15)

5 6 7 8

Görsel 81. Kitap II Altıncı Sayfa

10

1 La Saba 2 3 4

16)

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for 'La Saba' (16). It consists of two staves of music in 7/8 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is marked with measures 1 through 4. The second staff continues the melody from measure 5 to 8, ending with a double bar line. The notes are: 1. G4, 2. A4, 3. Bb4, 4. C5, 5. Bb4, 6. A4, 7. G4, 8. F4.

1 Mi Hüseyini 2 3 4

17)

5 6 7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for 'Mi Hüseyini' (17). It consists of two staves of music in 7/8 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is marked with measures 1 through 4. The second staff continues the melody from measure 5 to 8, ending with a double bar line. The notes are: 1. G4, 2. A4, 3. Bb4, 4. C5, 5. Bb4, 6. A4, 7. G4, 8. F4.

1 Mi Karcigar 2

18)

3 4

5 6

7 8

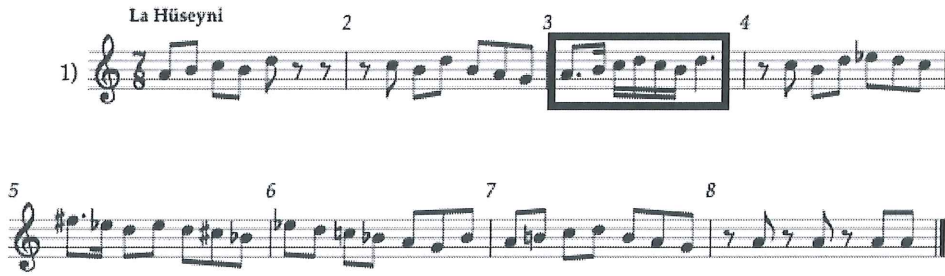
Detailed description: This block contains the musical notation for 'Mi Karcigar' (18). It consists of three staves of music in 10/8 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is marked with measures 1 through 2. The second staff continues the melody from measure 3 to 4. The third staff continues the melody from measure 5 to 8, ending with a double bar line. The notes are: 1. G4, 2. A4, 3. Bb4, 4. C5, 5. Bb4, 6. A4, 7. G4, 8. F4.

3.2.1. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Bu kitapta yeni bir ölçü birimi bulunmamaktadır. Daha önce kullanılan ölçü birimlerini pekiştirmek amacı ile 7/8, 5/8 ve 9/8'lik ölçü birimlerinde yazılmıştır. Dikteler görseller olarak eklenmiştir.

İlk dikte 7/8'lik ölçü birimde ve 2+2+3 tartım kalıbındadır. Bu diktede uzun ritim değerlerinden kaçınılmış, sekizlik ve on altılık gibi değerlerde notalar kullanılmıştır.

Görsel 84. İkinci Kitap Bir Numaralı Dikte.

İkinci diktede ise ölçü 5/8'lik, tartım kalıbı ise 2+3 şeklinde kullanılmıştır. Bu dikte sekizlik ve noktalı dörtlük ritim değerlerine sahiptir.

Görsel 85. İkinci Kitap İki Numaralı Dikte.

Üçüncü diktede yeni bir makam dizisi kullanılmıştır. Bu dikte 5/8'lik olup farklı bir tartım kalıbına sahiptir. Bu dikte 3+2 Tartım kalıbında yazılmıştır.

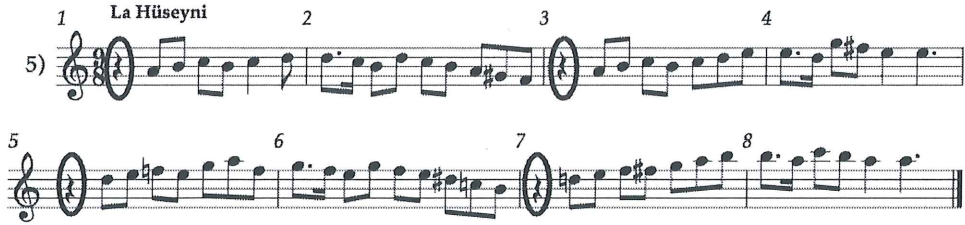
Görsel 86. İkinci Kitap Üç Numaralı Dikte.

Dördüncü dikte 7/8'lik olup tartım kalıbı 2+2+3 şeklindedir. Dikte içerisinde herhangi bir tartım değişimi yoktur. Diktenin genelinde sekizlik ve dörtlük nota değerleri kullanılmıştır.

Görsel 87. İkinci Kitap Dört Numaralı Dikte.

Beşinci dikte 9'8'lik ölçü biriminde 2+2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu diktde suslar tartımın bir parçası gibi kullanılmıştır.

Görsel 88. İkinci Kitap Beş Numaralı Dikte.

3.2.2. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

Bir, dört ve beş numaralı diktelerde hüseyni makamının dizisinin, iki numaralı dikte de ise saba, üç numaralı dikte de ise daha önce hiç kullanılmamış hicaz makamının dizisi kullanılmıştır. Hicaz makamı diktelerden önce kitabın içerisinde açıklanarak öğrencilere tanıtılmıştır.

Bir numaralı diktelerde yanaşık hareketle yazılan ezgi çizgisinin egemenliği dikteye hakimdir fakat dikte içerisinde atlamalarda mevcuttur. Genellikle si ve re sesleri arasında yazılarak öğrenciye bir referans noktası sağlanması amaçlanmıştır. Bu diktelerde hüseyni makamının kullanışı ilk kitaptan farklı olarak içerisinde yabancı seslere de yer vermiştir.

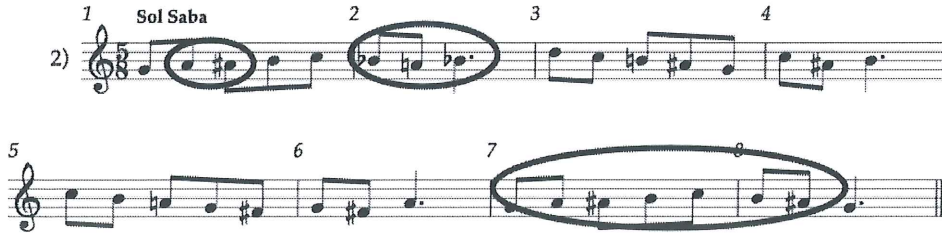
İlk yabancı ses dördüncü ölçüde mi bemol olarak karşımıza çıkmıştır. Bu gelenekte hüseyni makamında bolca kullanılan karcığar geçkisidir. Bu geçki bu ölçüyü takip eden beş ve altıncı

ölçülerde bir hicaz makamının atmosferi kurulmuştur ve geçişin dikteye zenginlik sağlanması amaçlanmıştır.

Görsel 89. İkinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

İki numaralı diktelerde ise sol notası üzerine kuralan bir saba makamının dizisi kullanılmıştır. Bu diktelerde yanaşık hareketlerle yaratılmış ezgi çizgisinin hakimiyeti sürerken diktenin içerisine makamı tanımayı zorlaştıracak yabancı sesler ve kromatik hareketler eklenmiştir. İlk ölçüden itibaren devam eden bu oyun son iki ölçüde makamın karakteristik dörtlüsünün duyulmasıyla sona ermiştir.

Görsel 90. İkinci Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Üçüncü diktelerde bu kitap serisinde ilk defa öğretilen hicaz makamının dizisi kullanılmıştır. Öğrencinin bu makamın dizisiyle ilk defa karşılaşacağı düşünülüp diktelerde yabancı ses kullanımından kaçınılmıştır.

Görsel 91. İkinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Dördüncü dikte la sesi üzerinde hüseyini makamının dizisi kullanılarak yazılmıştır. Bu diktede aralık atmaları sıkça kullanılmıştır.

Görsel 92. İkinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Beşinci dikte de la sesi üzerinde hüseyini makamının dizisi kullanılarak yazılmıştır. Bu diktede ise yanaşık hareketle yazılmış bir ezgi çizgisi yazılmıştır. İkinci ölçünün sonunda görülen artık ikili inişi kendisini altıncı ölçüde tekrar etmiştir.

Görsel 93. İkinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

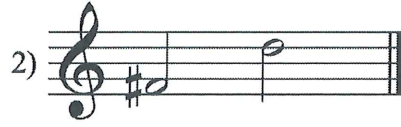
3.2.3. İkinci Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Birinci diktenin ses alanı sol - fa diyez şeklinde bir büyük yedili aralıdır. Dizik üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

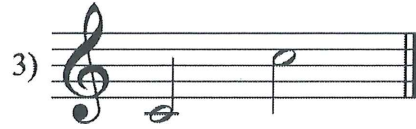
Görsel 94. İkinci Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

İkinci diktenin ses alanı fa diyez - re şeklinde bir küçük altılı aralıdır. Dizik üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

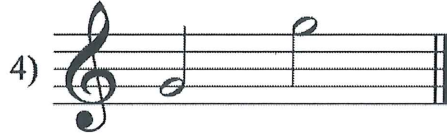
Görsel 95. İkinci Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Üçüncü diktenin ses alanı do - do şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

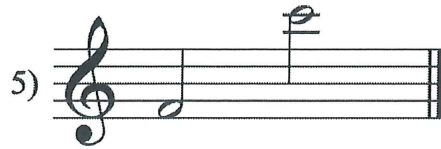
Görsel 96. İkinci Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dördüncü diktenin ses alanı sol - sol şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 97. İkinci Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Beşinci diktenin ses alanı fa - do şeklinde bir tam on ikili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 98. İkinci Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.2.4. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Altıncı dikte 7/8'lik ölçü birimde ve 3+2+2 tartım kalıbındadır. Bu diktede daha önce kullanılmamış bir makamın dizisi geldiği için öğrencinin makamın dizisine odaklanması amacıyla zor ritm değerlerinden kaçınılmıştır.

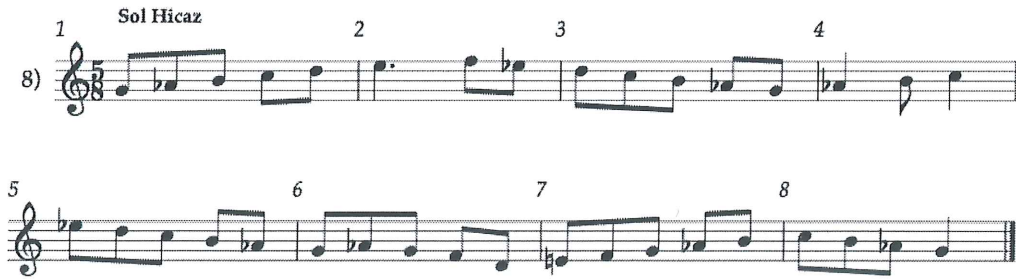
Görsel 99. İkinci Kitap Altı Numaralı Dikte.

Yedinci dikte 7/8'lik ölçü birimde ve 2+2+3 tartım kalıbındadır.

Görsel 100. İkinci Kitap Yedi Numaralı Dikte.

Sekizinci, dokuzuncu ve onuncu dikteler ise 5/8'lik ölçü biriminde yazılmıştır. Tartım kalıpları sırasıyla 3+2, 2+3 ve 2+3 şeklindedir.

Görsel 101. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Dikte.

Görsel 102. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Dikte.

Görsel 103. İkinci Kitap On Numaralı Dikte.

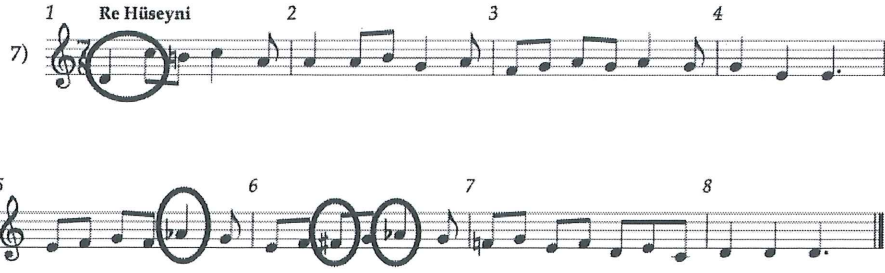
3.2.5. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

Altıncı dikte, öğrencilerin daha önce bu kitap serisinde karşılaşmadığı karcıgar makamının dizisi üzerine kurulmuştur. Bu makam dikte kitabının başında açıklanmıştır. Öğrenciler bu makamın dizisi ile ilk defa karşılaşacağı için dikte basit tutulmuş ve yanaşık seslerle dizinin notaları sıra sıra getirilerek bir ezgi yaratılmıştır.

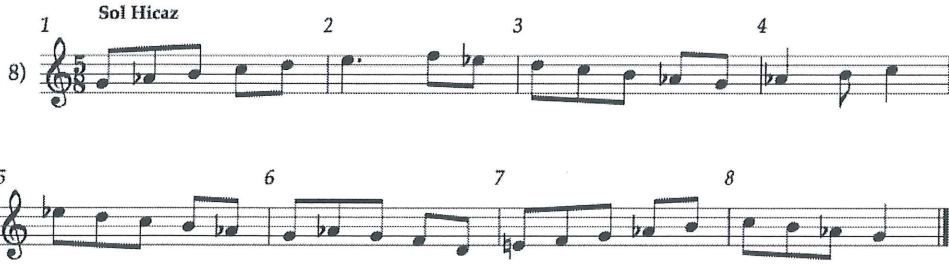
Görsel 104. İkinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Yedinci dikte hüseyni makamının dizisinin re notası üzerine kurulmasıyla oluşturulmuştur. Öğrenci daha önce hüseyni dizisinde dikte yazdığı için aralık atlamaları geniş tutulmuş ve dikte içerisinde yabancı ses kullanılmıştır.

Görşel 105. İkinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Sekizinci dikte sol notası üzerine kurulan hicaz makamının dizisi ile oluşturulmuştur. Öğrenci hicaz dizisiyle bu kitapta ikinci defa karşılaştığı için diktede aralık atlamalarından ve yabancı seslerden kaçınılmış ve dikte olabildiğince basit tutulmuştur.

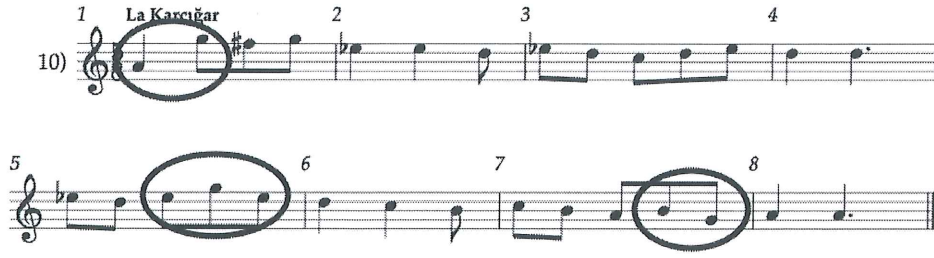
Görşel 106. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Dokuzuncu dikte mi notası üzerine hüseyni makamının dizisinin kutulmasıyla oluşturulmuştur. Öğrenci hüseyni makamıyla çok kez karşılaştığı için bu diktede aralık atlamalarından ve yabancı seslerden kaçınılmamıştır.

Görşel 107. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Onuncu dikte la notası üzerine kurulan karcığar makamının dizisi ile oluşturulmuştur. Öğrenci daha önce karcığar makamını tanıdığından diktde içerisinde sol notası çevresinde ses atlamalarından kaçınılmamış ama yabancı ses kullanımından kaçınılmıştır.

Görsel 108. İkinci Kitap On Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

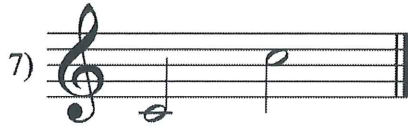
3.2.6. İkinci Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Altıncı diktenin ses alanı do - sol şeklinde bir tam on ikili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

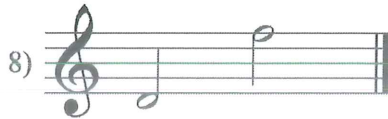
Görsel 109. İkinci Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Yedinci diktenin ses alanı do - do şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

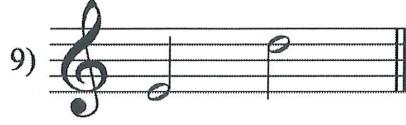
Görsel 110. İkinci Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Sekizinci diktenin ses alanı re - fa şeklinde bir küçük onlu aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

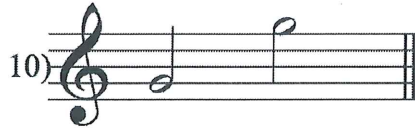
Görsel 111. İkinci Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dokuzuncu diktenin ses alanı mi - re şeklinde bir küçük yedili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 112. İkinci Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Onuncu diktenin ses alanı sol - sol şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 113. İkinci Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.2.7. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Bu diktelerde ilk dikte kitabında olduğu gibi tartım kalıpları değiştirilerek kullanılmış ve yeni bir ölçü birimi kullanılmamıştır.

On birinci dikte 5/8'lik ölçüde 2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu tartım kalıbı beşinci ve altıncı ölçüde 3+2 olarak değişmiştir.

Görsel 114. İkinci Kitap On Bir Numaralı Dikte.

On ikinci dikte 10/8'lik ölçüde 2+3+2+3 tartım kalıbında yazılmış beşinci ve altıncı ölçüde ise tartım kalıbı 3+2+2+3 kalıbına dönüşmüştür.

12) **Mi Hüseyri**

Görsel 115. İkinci Kitap On İki Numaralı Dikte.

On üçüncü dikte 9/8'lik ölçüde 2+3+2+2 tartım kalıbında yazılmış ve dikte içerisinde tartım kalıbı değişikliğine uğratılmamıştır.

13) **Re Hicaz**

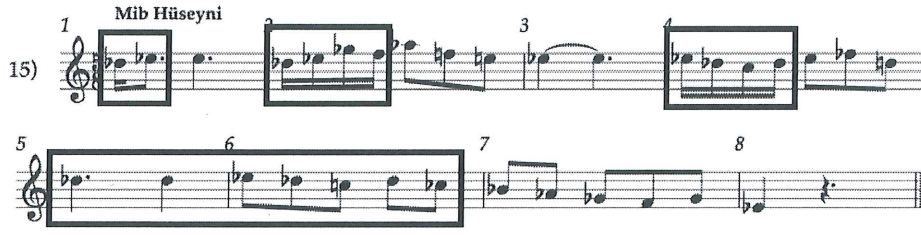
Görsel 116. İkinci Kitap On Üç Numaralı Dikte.

On dördüncü dikte 5/8'lik ölçü biriminde 2+3 tartım kalıbında yazılmış ve aynı dikte on birde olduğu gibi beşinci ve altıncı ölçülerinde tartım 3+2 kalıbına dönüştürülmüştür.

14) **Mi Hicaz**

Görsel 117. İkinci Kitap On Dört Numaralı Dikte.

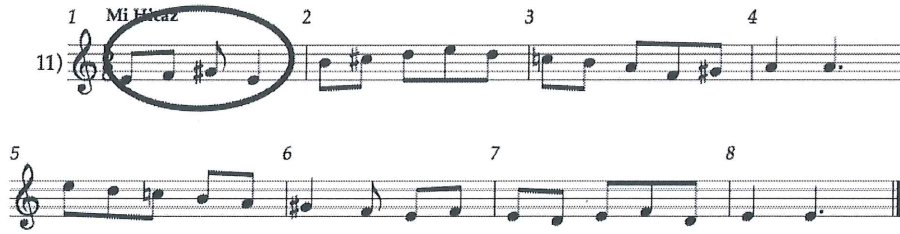
On beşinci dikte on dördüncü ve on birinci dikte gibi 5/8'lik ölçüde aynı anlayışla yazılmıştır fakat bu diktelerde on altılık ve noktalı sekizlik notalara yer verilerek bir zorluk yaratmak amaçlanmıştır.

Görsel 118. İkinci Kitap On Beş Numaralı Dikte.

3.2.8. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Dikelerde Kullanılan Makam Dizileri

On birinci dikte mi notası üzerine kurulan hicaz makamının dizisi ile yazılmıştır. Dikte hicaz makamının ilk dört notası üzerinde başlayıp aralık atlamaları ile devam etmektedir.

Görsel 119. İkinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On ikinci dikte mi notası üzerine kurulan hüseyni makamının dizisi ile yazılmıştır. Dikte hüseyni makamının dizisi ile başlamıştır yer yer hicaz makamının karakteristik artık ikili aralığının duyulmasıyla devam etmiştir.

12) **Mi Hüseyini** 9

Görsel 120. İkinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On üçüncü dikte re notası üzerine kurulan hicaz makamının dizisi ile yazılmıştır. Dikte yazılırken beşinci ve altıncı ölçüde monotonluğu kırmak adına bir sol majör dizisi kurulmaya çalışılmıştır.

13) **Re Hicaz**

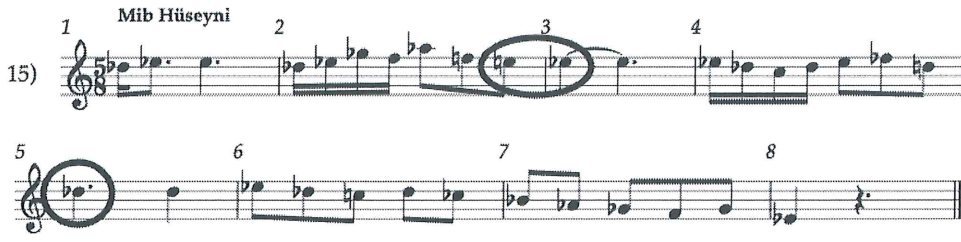
Görsel 121. İkinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On dördüncü dikte mi notası üzerine kurulan hüseyini makamının dizisi ile yazılmıştır. Beşinci ve altıncı ölçülerde kontrast olması adına artık ikili bir iniş yazılmıştır.

14) **Mi Hicaz**

Görsel 122. İkinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On beşinci dikte mi bemol notası üzerine kurulan hüseyini makamının dizisi ile yazılmış ve içerisine kromatik iniş ve çıkışlar eklenmiştir.

Görsel 123. İkinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

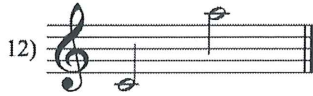
3.2.9. İkinci Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

On birinci diktenin ses alanı re - mi şeklinde bir büyük dokuzlu aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 124. İkinci Kitap On Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On ikinci diktenin ses alanı do - la şeklinde bir büyük on ikili aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

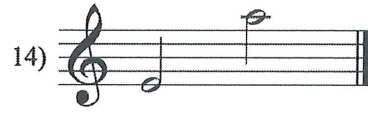
Görsel 125. İkinci Kitap On İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On üçüncü diktenin ses alanı do - re şeklinde bir büyük dokuzlu aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

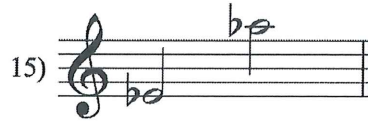
Görsel 126. İkinci Kitap On Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On dördüncü diktenin ses alanı mi - la şeklinde bir tam on birli aralıktır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 127. İkinci Kitap On Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.

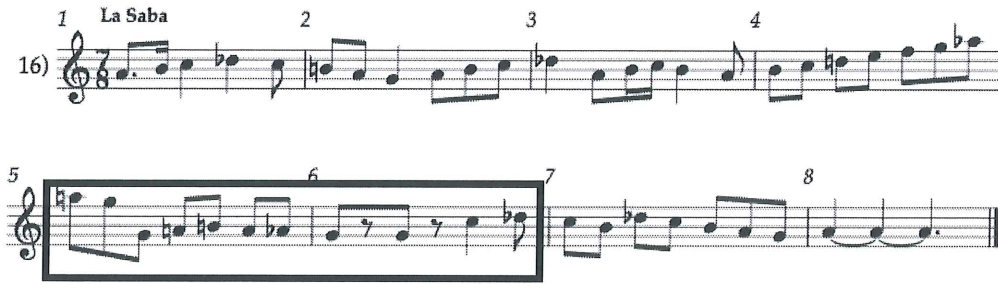
On beşinci diktenin ses alanı mi bemol - la bemol şeklinde bir tam on birli aralıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 128. İkinci Kitap On Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.2.10. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

On altıncı dikte 7/8'lik ölçüde 2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu tartım kalıbı beşinci ve altıncı ölçüde 3+2+2 olarak değişmiştir.

Görsel 129. İkinci Kitap On Altı Numaralı Dikte.

On yedinci dikte de 7/8'lik tartımda 2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Önceki dikteden farkı ise beşinci ve altıncı ölçülerde 3+2+2 yerine 2+3+2 kalıbına dönüşmüş olmasıdır.

Görsel 130. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Dikte.

On sekizinci dikte 10/8'lik 3+3+2+2 tartım kalıbında yazılmış ve beşinci ve altıncı ölçüde 2+3+2+3 şeklinde değiştirilmiştir.

18) *Mi Karciğar*

Görsel 131. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.

On dokuzuncu dikte de 10/8'lik ölçü kalıbında 3+3+2+3 tartım kalıbında yazılmış ve beşinci ve altıncı ölçüde 3+3+2+2 şeklinde değiştirilmiştir.

19) *La Karciğar*

Görsel 132. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.

Yirminci dikte 10/8'lik ölçü kalıbında 2+2+3+3 tartım kalıbında yazılmış ve beşinci ve altıncı ölçüde 3+2+2+3 şeklinde değiştirilmiştir.

Görsel 133. İkinci Kitap Yirmi Numaralı Dikte.

3.2.11. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

On altıncı dikte la üzerine kurulan saba makamının dizisinden oluşturulmuştur. Saba makamının dizisinin ilk iki sesi b2 aralığı olmasına rağmen bu diktede öğrenciyi yanıltmak ve makamın atmosferinden makamı anlaması için bu aralık değiştirilip küçük ikili yapılmıştır. Dördüncü ölçüde başlayan yabancı sesler diktenin dizisini değiştirmek için yazılmıştır. Dikte son iki ölçüde saba makamının dizisine geri dönmüştür.

Görsel 134. İkinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On yedinci dikte mi sesi üzerine kurulan hüseyini makamının dizisinden oluşturulmuş ve bir önceki dikteye benzer bir anlayışla yazılmıştır.

Görsel 135. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On sekizinci dikte mi sesi üzerine kurulan karcıgar makamının dizisinden oluşturulmuştur. Dördüncü ölçüde başlayan hicaz makamı esintisi yedinci ölçüye kadar devam ettirilmiş ve yedinci ölçüde makamın orjinal dizisine dönmüştür.

Görsel 136. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

On dokuzuncu dikte la sesi üzerine kurulan karcıgar makamının dizisinden oluşturulmuştur ve kendinden bir önceki dikteye benzer bir yaklaşımla yazılmıştır.

11

1 La Karcıgar

2

19)

3

4

5

6

7

8

Görsel 137. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Yirminci dikte la sesi üzerine kurulan saba makamının dizisinden oluşturulmuştur ve diktenin içinde yer yer dizi değişimleri yazılmıştır.

1 La Saba

2

20)

3

4

5

6

7

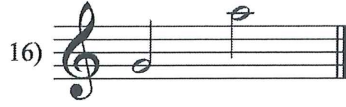
8

Görsel 138. İkinci Kitap Yirmi Diktenin Makam Dizisi.

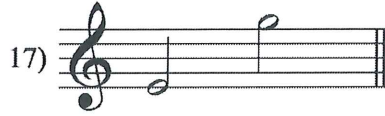
3.2.12. İkinci Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

On altıncı diktenin ses alanı sol - la şeklinde bir büyük dokuzlu aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 139. İkinci Kitap On Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On yedinci diktenin ses alanı mi - sol şeklinde bir küçük onlu aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 140. İkinci Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On sekizinci diktenin ses alanı re - si bemol şeklinde bir küçük altılı aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

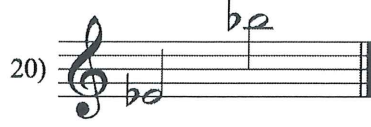
Görsel 141. İkinci Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

On dokuzuncu diktenin ses alanı re - sol şeklinde bir tam on birli aralığıdır. Dizek üzerinde de gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 142. İkinci Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Yirminci diktenin ses alanı mi bemol - si bemol şeklinde bir tam on ikili aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 143. İkinci Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.3. Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine 60 Teksesli Dikte Parçası Kitap III

Bu kitap toplam 20 adet dikte içerir, bu diktelerin 10 tanesi araştırmacı tarafından yazılmış klan 10 tanesi ise çağdaş Türk müziği literatüründen alınmıştır. Bu uyarlanmalar diktelerin analizi yapılırken orjinalleri de eklenerek nasıl uyarlandığı anlatılmıştır.

Bu kitabın seviyesi zor olarak düşünölmüş ve dikteler bu zorluk seviyesinde yazılmıştır. Bu bölümde üçüncü dikte kitabının ilk on diktesi aksak tartımlar ve ölçüler, modalite ve ses alanları yönünden beşerli gruplar içerisinde analiz edilecek ve son on diktesi ise literatürden alındığı için modalite ve ses alanı ayrı başlıklar altında incelenmeyecek, indirgeme başlığı altında incelenecektir. Kitap görseller olarak eklenmiştir.

Aksak Tartımlar ve Modalite Üzerine İleri Seviyede

20 Dikte Çalışması

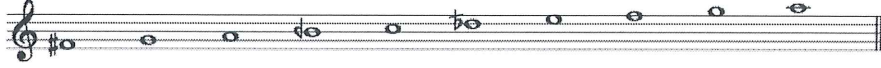
- Kitap III -

Üçüncü Kitapta Kullanılan Yeni Makam Dizileri

Bestenigar Makamı

Bestenigar makamı Irak (fa diyez) üzerine bir segah dörtlüsünün eklenmesinin ardından tize doğru Saba makamının eklenmesiyle yaratılır. Bestenigar makamının geleneksel dizisi şu şekildedir;

Fa diyez sesi üzerinde geleneksel bestenigar makamının çıkıcı dizisi

Tampare sistemde ise bestenigar dizisi 9 dereceden oluşur. Bu dizi herhangi bir ses üzerine kurulan minor eolyen modunun çıkarken ve inerken II, V ve VI'ncı derecelerinin pesleşmesiyle oluşur. Çıkarken VII. Derece yarım ses tizleşerek VIII'inci dereceye, VIII'inci derece ise yine yarım ses tizleşerek IX'uncu dereceyi oluşturur. İnerken ise IX'uncu derece yarım ses pesleşerek VIII'inci dereceye iner ve VIII'inci derece de aynı mantıkla VII'inci dereceye iner. Böylece bu makamın dizisinde VII'inci dereceden başlayarak bir kromatik hareket kurulur.

Makamın dizisi şu şekildedir:

La sesi üzerinde bestenigar makamının dizisi

Kürdi Makamı

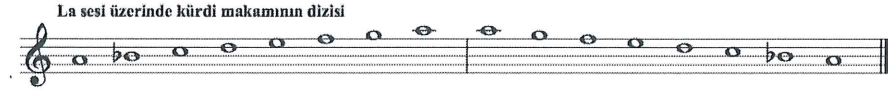
Kürdi makamı gelenekte bir kürdi dörtlüsü üzerine bir buselik beşlisi eklenmesiyle el edilir. Bu makamın birden fazla çeşidi vardır; kürdili hicazkar veya Muhayyer kürdi gibi. Biz makamın sade halini kullandığımız için sadece onu inceleyeceğiz.

Bu makamın gelenekte kullanımı şu şekildedir;

Tampare sistemde ise herhangi bir ses üzerine kurulan eolyen dizisinin çıkarken ve inerken II. derecesinin pesleşmesinden oluşan moddur.,

Makamın dizisi şu şekildedir:

Üçüncü Kitapta Kullanılan Yeni Aksak Ölçüler

5 Zamanlı Aksak 12/8'lik Ölçü

12/8'lik ölçünün aksak olarak birbirinden farklı kullanımları vardır. Tartım kalıplarının yerleri değiştirilerek birbirinden farklı tartım kalıplarına sahip aksak ölçüler elde edilebilir. Biz bu kitapta dört tanesini inceleyeceğiz. İlk tartımın 3+2+2+2+3 şeklinde oluşturulduğu, ikincisinin ise 2+3+3+2+2 şeklinde, üçüncüsünün ise 2+2+2+3+3 şeklinde, dördüncüsünün ise 2+3+2+2+3 şeklinde olduğu tartım kalıplarıdır. Ölçü aynı zamanda 12/4'lük, 12/16'lik gibi farklı zaman birimlerinde olabilir.

12/8'lik ölçü üzerinde 4 farklı kullanım şu şekildedir;

3+2+2+2+3

2+3+3+2+2

2+2+2+3+3

2+3+2+2+3

The image displays four musical staves, each representing a different rhythmic pattern. Each staff begins with a double bar line, followed by a time signature of 12/8. The first staff is labeled '3+2+2+2+3' and shows a sequence of five groups of notes: a triplet of eighth notes, a pair of eighth notes, two pairs of eighth notes, and another triplet of eighth notes. The second staff is labeled '2+3+3+2+2' and shows a sequence of five groups: a pair of eighth notes, a triplet of eighth notes, another triplet of eighth notes, a pair of eighth notes, and a final pair of eighth notes. The third staff is labeled '2+2+2+3+3' and shows a sequence of five groups: a pair of eighth notes, another pair of eighth notes, a third pair of eighth notes, a triplet of eighth notes, and a final triplet of eighth notes. The fourth staff is labeled '2+3+2+2+3' and shows a sequence of five groups: a pair of eighth notes, a triplet of eighth notes, a pair of eighth notes, another pair of eighth notes, and a final triplet of eighth notes. Each staff ends with a double bar line.

Görsel 146. Kitap III Üçüncü Sayfa

1 Mi Karcıgar 2 3 4 7

4)

5 6 7 8

Musical notation for Mi Karcıgar, measures 5-8. The piece is in 8/8 time and features a melodic line with various intervals and accidentals.

1 La Saba 2

5)

3 4

5 6

7 8

Musical notation for La Saba, measures 1-8. The piece is in 8/8 time and features a melodic line with various intervals and accidentals.

1 Si Karcıgar 2 3 4

6)

5 6 7 8

Musical notation for Si Karcıgar, measures 1-8. The piece is in 8/8 time and features a melodic line with various intervals and accidentals.

8

1 Sol Kürdi 2 3

7)

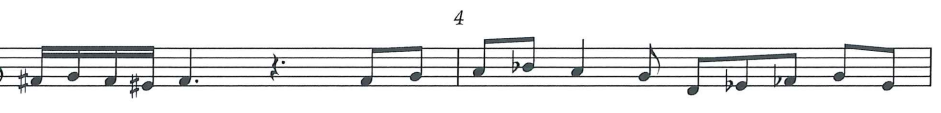
4 5 6

1 La Bestenigar 2

8)

3 4

5 6

7 8

1 Do diyez kürdi 2

9)

3 4

5 6

7 8

Görsel 149. Kitap III Altıncı Sayfa

10) **Mi Bestenigar** 9

1 2 3 4 5 6 7

This musical score is for the piece 'Mi Bestenigar' in 12/8 time. It consists of seven measures. Measure 1 starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody begins with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4. Measure 2 continues with a quarter note D4, a quarter note C4, and a quarter note B3. Measure 3 has a quarter note A3, a quarter note G3, and a quarter note F3. Measure 4 has a quarter note E3, a quarter note D3, and a quarter note C3. Measure 5 has a quarter note B2, a quarter note A2, and a quarter note G2. Measure 6 has a quarter note F2, a quarter note E2, and a quarter note D2. Measure 7 has a quarter note C2, a quarter note B1, and a quarter note A1. The piece ends with a double bar line.

11) **Hasan Ferid Alnar / Sekiz Piyano Parçası / No:1 Şu Yamaçta**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

This musical score is for the piece 'Şu Yamaçta' in 10/8 time. It consists of ten measures. Measure 1 starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody begins with a quarter note G4, a quarter note F4, a quarter note E4, and a quarter note D4. Measure 2 continues with a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, and a quarter note G3. Measure 3 has a quarter note F3, a quarter note E3, a quarter note D3, and a quarter note C3. Measure 4 has a quarter note B2, a quarter note A2, a quarter note G2, and a quarter note F2. Measure 5 has a quarter note E2, a quarter note D2, a quarter note C2, and a quarter note B1. Measure 6 has a quarter note A1, a quarter note G1, a quarter note F1, and a quarter note E1. Measure 7 has a quarter note D1, a quarter note C1, a quarter note B0, and a quarter note A0. Measure 8 has a quarter note G0, a quarter note F0, a quarter note E0, and a quarter note D0. Measure 9 has a quarter note C0, a quarter note B0, a quarter note A0, and a quarter note G0. Measure 10 has a quarter note F0, a quarter note E0, a quarter note D0, and a quarter note C0. The piece ends with a double bar line.

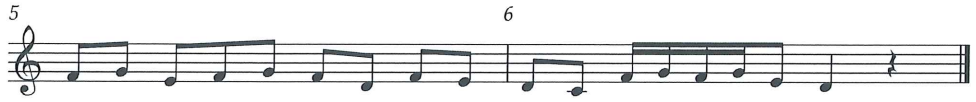
12) **Ahmed Adnan Saygun / Üç Türkülük Süit Op. 23, No.4 / Sivas Düz Alayı / No:1 Şu Yamaçta**

1 2 3 4 5 6 7 8

This musical score is for the piece 'Şu Yamaçta' in 10/8 time. It consists of eight measures. Measure 1 starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody begins with a quarter note G4, a quarter note F4, a quarter note E4, and a quarter note D4. Measure 2 continues with a quarter note C4, a quarter note B3, a quarter note A3, and a quarter note G3. Measure 3 has a quarter note F3, a quarter note E3, a quarter note D3, and a quarter note C3. Measure 4 has a quarter note B2, a quarter note A2, a quarter note G2, and a quarter note F2. Measure 5 has a quarter note E2, a quarter note D2, a quarter note C2, and a quarter note B1. Measure 6 has a quarter note A1, a quarter note G1, a quarter note F1, and a quarter note E1. Measure 7 has a quarter note D1, a quarter note C1, a quarter note B0, and a quarter note A0. Measure 8 has a quarter note G0, a quarter note F0, a quarter note E0, and a quarter note D0. The piece ends with a double bar line.

10

Cemal Reşit Rey / On Halk Türküsü No:2 / Süpürgesi Yoncadan

Necil Kazım Akses/ Minyatürler No: 2

Görsel 151. Kitap III Sekizinci Sayfa

15) 1 2

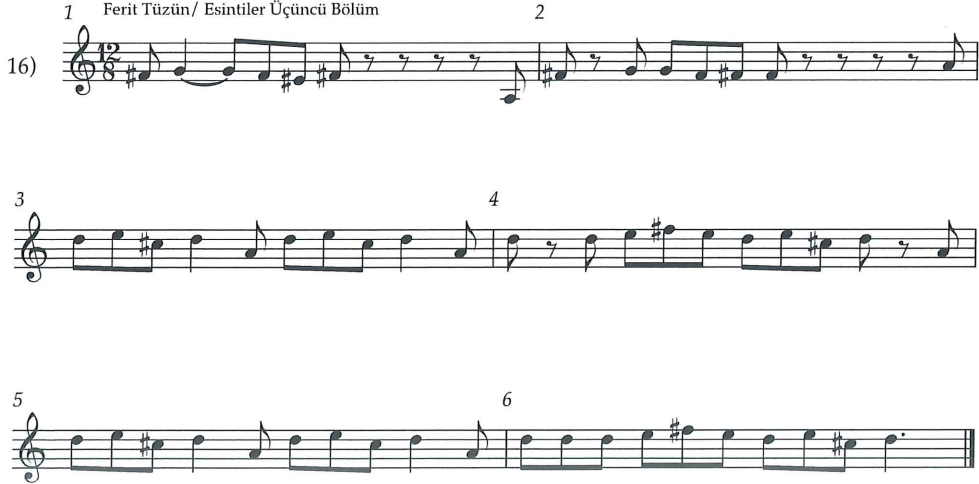
3 4

5 6

7 8

Detailed description: This block contains the musical notation for the piece 'Köçekçe' by Ulvi Cemal Erkin. It consists of four staves of music in 9/8 time. The first staff (measures 1-2) starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff (measures 3-4) continues the melody. The third staff (measures 5-6) features a triplet of eighth notes in measure 5. The fourth staff (measures 7-8) concludes the piece with a double bar line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and accidentals.

16) 1 2

3 4

5 6

Detailed description: This block contains the musical notation for the piece 'Esintiler Üçüncü Bölüm' by Ferit Tüzün. It consists of three staves of music in 12/8 time. The first staff (measures 1-2) starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff (measures 3-4) continues the melody. The third staff (measures 5-6) concludes the piece with a double bar line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and accidentals.

12 Mustafa Burak Soykan/ Sinfonieta Üçüncü Bölüm

1 2 3

17)

4 5 6

7 8 9

İlhan Baran/Çocuk Şarkıları No:7

1 2 3 4

18)

5 6 7 8

Muammer Sun /Yurt Renkleri No: IV Oyun/Horonumsu

1 2 3 4

19)

5 6 7 8

Orhan Veli Özbayrak/ Başkatılmış Horon

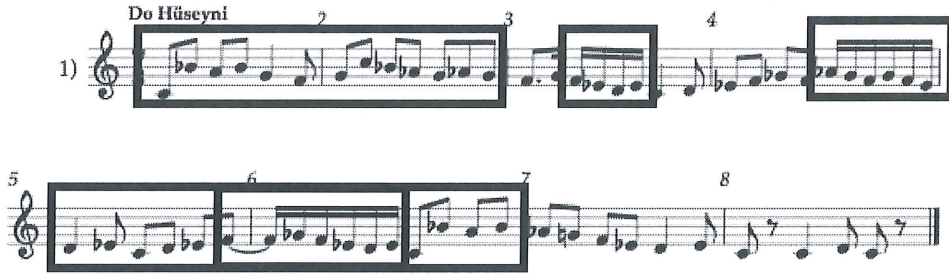
1 2 3 4

20)

5 6 7

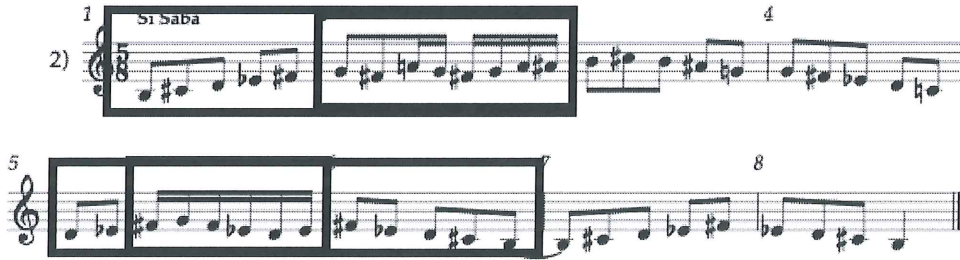
3.3.1. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Kitabın birinci diktesi 7/8'lik ölçü biriminde yazılmış ve 2+2+3 tartım kalıbındadır. Bu tartım kalıbı beşinci ölçüde 3+2+2 şeklinde değiştirilmiş son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür. Dikte içerisinde 16'lık nota değerleri arttırılmış ve ölçüler arası nota bağı kullanılmıştır.

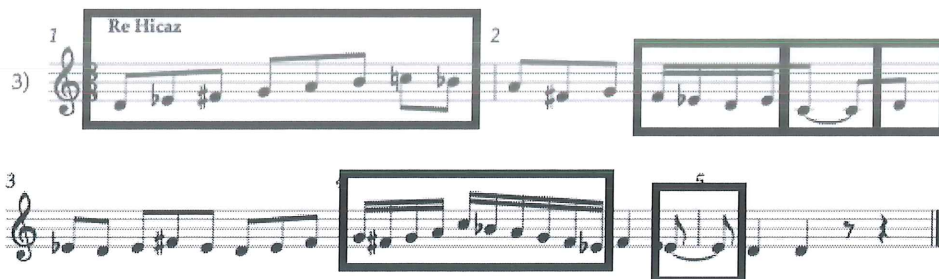
Görsel 154. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Dikte.

Kitabın ikinci diktesi 5/8'lik ölçü biriminde 3+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu tartım kalıbı beşinci ve altıncı ölçüde 2+3 şeklinde değiştirilmiş son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür. Bu diktede de 16'lık notalar çoğaltılmış ve ölçüler arası nota bağı kullanılmıştır.

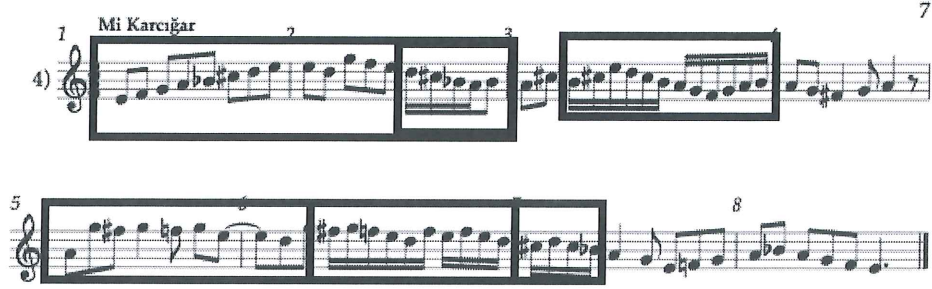
Görsel 155. Üçüncü Kitap İki Numaralı Dikte.

Üçüncü dikte 8/8'lik ölçü biriminde 3+3+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu kalıp üçüncü ve dördüncü ölçüde 2+3+3 tartım kalıbına değiştirilmiş son ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür.

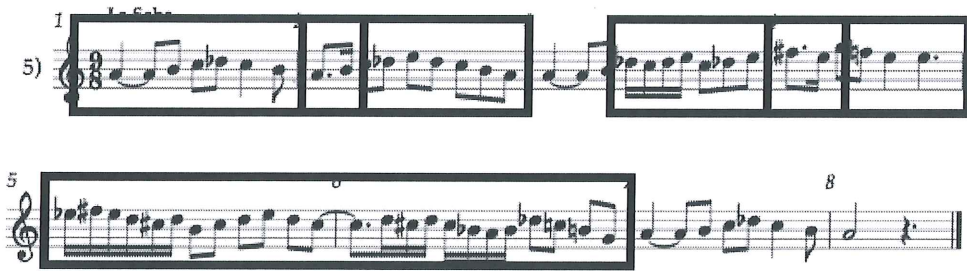
Görsel 156. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Dikte.

Dördüncü dikte yine 8/8'lik ölçü birimde fakat 2+3+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Beşinci ve altıncı ölçüde bu tartım kalıbı 3+3+2 şeklinde değiştirilmiş son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür. Diktede on altılık nota değerleri ağırlıkta kullanılmıştır.

Görsel 157. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Dikte.

Beşinci dikte 9/8'lik ölçüde 2+2+2+3 tartım kalıbında kullanılmıştır. Bu tartım kalıbı her zamanki gibi beşinci ve altıncı ölçüde 3+2+2+2 şeklinde değişmiş ama son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür. Bu diktede notalar arası bağlar ve noktalı sekizlik değerler kullanılmış ve on altılık nota değerleri arttırılmıştır.

Görsel 158. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Dikte.

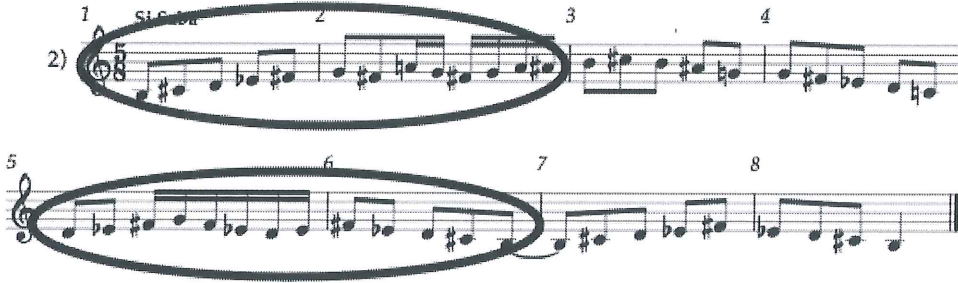
3.3.2. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

Birinci dikte do sesi üzerine hüseyini makamının dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Kitabın zorluk derecesinden dolayı dikte içerisinde aralık atlamalarından ve yabancı ses kullanımından kaçınılmamıştır. Diktenin ezgisi genellikle bir inici karaktere sahiptir ve hüseyini makamı kullanımında görülen karcıgar beşlisi dikteye eklenmiştir.

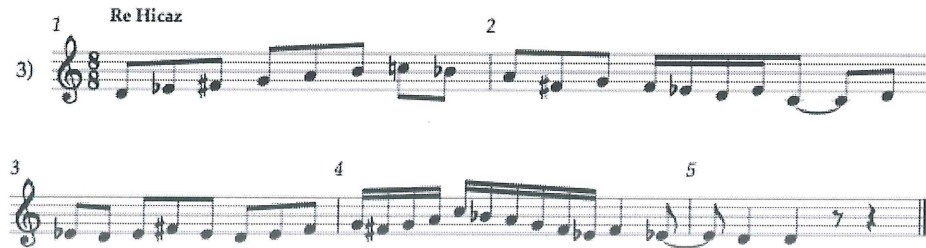
Görsel 159. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

İkinci dikte si sesi üzerine kurulan saba makamının dizisi üzerinde oluşturulmuştur. Diktede ikişer ölçü sırasınca çıkıcı inici inici ve çıkıcı kalıbında bir ezgi çizgisi kullanılmıştır. Diktenin beşinci ve altıncı ölçüsünde re sesi üzerinde bir hicaz dörtlüsü kullanılarak dikteye renk getirmek amaçlanmıştır.

Görsel 160. Üçüncü Kitap İki Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Üçüncü dikte re notası üzerine kurulan hicaz makamının dizisi kurularak oluşturulmuştur. Bu dikte beş ölçüden oluşmuştur bu yüzden içerisinde herhangi bir makam dizisi değişimi kullanılmamıştır.

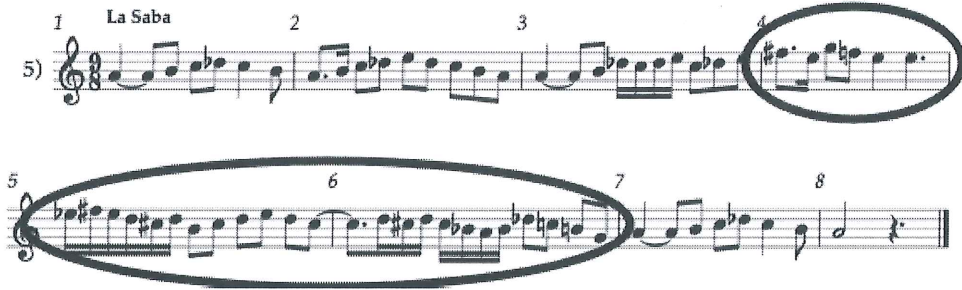
Görsel 161. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Dördüncü dikte mi notası üzerine karcıgar makamının dizisi kurularak oluşturulmuştur. Beşinci ve altıncı ölçülerde la notası üzerinde bir hüseyini makamı atmosferi kurulmuş ve dikteye bir renk katılmak amaçlanmıştır. Son iki ölçüde tekrar karcıgar makamına dönüş yapılmıştır. Bu diktede yanaşık hareketlerle oluşturulan bir ezgi çizgisi yaratılmıştır.

Görsel 162. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

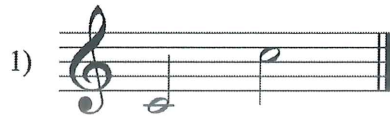
Beşinci dikte la notası üzerine kurulan saba makamının dizisi üzerine kurulmuştur. Dördüncü ölçüden yedinci ölçüye kadar saba makamının dışınca farklı dizilerde dolaşmış ve dikteye yenilik katılmıştır. Dikte ilk yarısında çıkıcı ikinci yarısında inici bir ezgi çizgisi anlayışıyla yazılmıştır.

Görsel 163. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

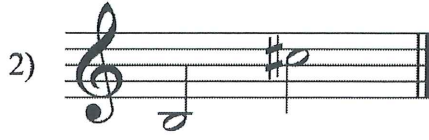
3.3.3. Üçüncü Kitap 1, 2, 3, 4 ve 5 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Birinci diktenin ses alanı do - do şeklinde bir tam sekizli aralıktır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

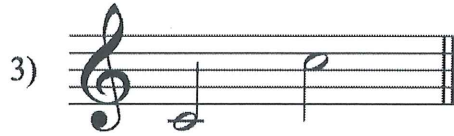
Görsel 164. Üçüncü Kitap Bir Numaralı Diktenin Ses Alanı.

İkinci diktenin ses alanı si - do diyez şeklinde bir büyük dokuzlu aralıktır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

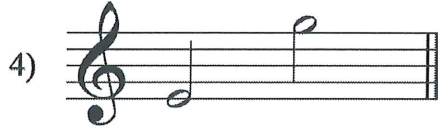
Görsel 165. Üçüncü Kitap İki Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Üçüncü diktenin ses alanı do - do şeklinde bir tam sekizli aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

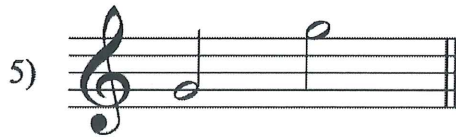
Görsel 166. Üçüncü Kitap Üç Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dördüncü diktenin ses alanı mi - sol şeklinde bir küçük onlu aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 167. Üçüncü Kitap Dört Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Beşinci diktenin ses alanı sol - sol şeklinde bir tam sekizli aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 168. Üçüncü Kitap Beş Numaralı Diktenin Ses Alanı.

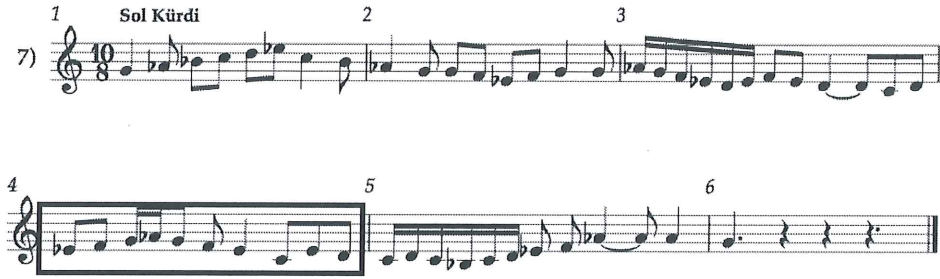
3.3.4. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Kitabın altıncı diktesi 9/8'lik ölçü biriminde yazılmış ve 3+2+2+2 tartım kalıbındadır. Bu tartım kalıbı beşinci ölçüde 2+2+3+2 şeklinde değiştirilmiş son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür.

Görsel 169. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Dikte.

Kitabın yedinci diktesi 10/8'lik ölçü biriminde yazılmış ve 3+2+2+3 tartım kalıbındadır. Bu tartım kalıbı dördüncü ölçüde 2+2+3+3 şeklinde değiştirilmiş son iki ölçüde tekrar baştaki kalıba dönmüştür. Bu dikte 6 ölçüden oluşmuştur.

Görsel 170. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Dikte.

Kitabın sekizinci diktesi yine 10/8'lik ölçü biriminde yazılmış fakat 2+3+3+2 tartım kalıbındadır. Bu tartım kalıbı dikte boyunca hiç değişmemiştir. Bu diktede on altılık nota değerindeki notalar sadece 3 ölçüde kullanılmıştır. Bunun nedeni öğrencinin bestenigar makamıyla ilk defa karşılaşmasıdır.

8

1 La Bestenigar

2

3

4

5

7

8

Görsel 171. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Dikte.

Dokuzuncu dikte 12/8'lik ölçüde 3+2+2+2+3 tartım kalıbında kullanılmıştır. Öğrenci 12/8'lik ölçünün aksak haliyle ilk defa karşılaşacağı öngörülerek dikte boyunca tartım kalıbı hiç değiştirilmemiştir. Yine aynı nedenden diktenin ritmleri basit tutulmuştur.

1 Do diyez kürdi

2

3

4

5

6

7

8

Görsel 172. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Dikte.

Onuncu dikte yine 12/8'lik ölçüde fakat 2+2+2+3+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Öğrenci bu tartım kalıbıyla önceden karşılaştığı için diktenin üçüncü ve dördüncü ölçüsünde bolca es ve toplam dört tane on altılık nota kullanılmıştır.

Görsel 173. Üçüncü Kitap On Numaralı Dikte.

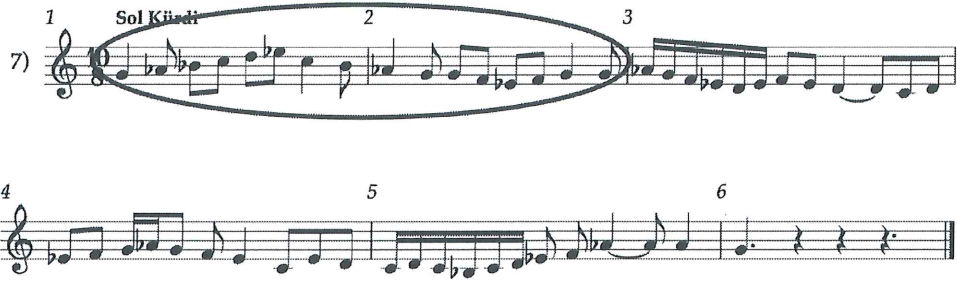
3.3.5. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerde Kullanılan Makam Dizileri

Altıncı dikte si sesi üzerine karcıgar makamı dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu dikte bir tam sekizli si atlamasıyla başlayıp yanaşık hareketlerle bir ezgi çizgisi yaratılmıştır. Dikte dördüncü ölçüde olan oktav atlamasından sonra farklı modaliteye gidilmiştir. Son iki ölçüde baştaki motifi tekrarıyla dikte si karcıgar dizisine geri dönmüştür.

Görsel 174. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Yedinci dikte sol sesi üzerine kürdi makamı dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu makam dikte kitabının içerisinde açıklanmıştır. Öğrenci daha önce bu makamla karşılaşmadığı için önce makamının dizisinin notaları ilk iki ölçüde inici ve çıkıcı olarak duyurulmuş ve sonrasında dikte yanaşık hareketlerle devam ettirilmiştir. Dikte herhangi bir yabancı ses kullanılmamıştır.

Görsel 175. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Sekizinci dikte la sesi üzerine bestenigar makamı dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu dikte de kitabın içerisinde öğrenciye tanıtılmış ve açıklanmıştır. Öğrenci dikteyle daha önce karşılaşmadığı için modalite kullanımını basit tutulmuş ve ilk iki ölçüde makamın dizisi duyurulmuştur.

Görsel 176. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

Dokuzuncu dikte do diyez sesi üzerine kurdi makamı dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Öğrenci daha önce bu makamla karşılaştığı için diktenin modalitesi zorlaştırılmıştır. İlk ölçüde makamın dizisi duyurulmuş ve sonrasında takibindeki ölçüde atlamalarla üçüncü ölçüye bağlanmış ve dördüncü ölçüde bir modülasyonla saba makamının dizisine bir makama gitmiştir. Sonraki ölçüde ise yine bir kromatik modülasyon ile kürdi makamının modalitesine geri dönmüştür.

Görsel 177. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

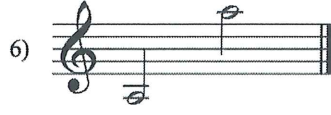
Onuncu dikte mi sesi üzerine bestenigar makamı dizisinin kurulmasıyla oluşturulmuştur. Öğrenci daha önce bu makamla ikinci defa karşılaştığı için diktenin modalitesi çokta zorlaştırılmamıştır. İlk ölçüde makamın dizisi duyurulmuş ve sonrasında genellikle bestenigar makamının çevresinde dolaşmıştır.

Görsel 178. Üçüncü Kitap On Numaralı Diktenin Makam Dizisi.

3.3.6. Üçüncü Kitap 6, 7, 8, 9 ve 10 Numaralı Diktelerin Ses Alanları

Altıncı diktenin ses alanı la - la şeklinde bir tam on beşli aralıktır. Dizik üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 179. Üçüncü Kitap Altı Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Yedinci diktenin ses alanı si bemol - mi bemol şeklinde bir tam on birli aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 180. Üçüncü Kitap Yedi Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Sekizinci diktenin ses alanı re - la şeklinde bir tam on ikili aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

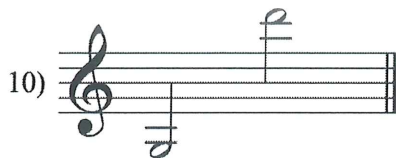
Görsel 181. Üçüncü Kitap Sekiz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Dokuzuncu diktenin ses alanı do diyez - re şeklinde bir küçük dokuzlu aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 182. Üçüncü Kitap Dokuz Numaralı Diktenin Ses Alanı.

Onuncu diktenin ses alanı sol - re şeklinde bir tam on dokuzlu aralıdır. Dizek üzerinde gösterilen bu aralık görsel olarak eklenmiştir.

Görsel 183. Üçüncü Kitap On Numaralı Diktenin Ses Alanı.

3.3.7. Üçüncü Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

Kitabın on birinci diktesi 10/8'lik ölçü biriminde 3+2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Diktenin eşinci ölçüsünde ölçü birimi değişip 7/8'lik ölçü birimine geçmiş ve tartım kalıbı 3+2+2 şeklinde değişmiştir. 7/8'lik ölçü dokuzuncu ölçüye kadar sürüp dokuzuncu ölçüde ana ölçü birimine yani 10/8'lik ölçüye dönmüştür. Bu eser öğrenciye dikte içerisinde ölçü değişimini öğretmek amacıyla seçilmiş ve uyarlanmıştır.

Hasan Ferid Alnar / Sekiz Piyano Parçası / No:1 Şu Yamaçta

11)

Görsel 184. Üçüncü Kitap On Bir Numaralı Dikte.

Kitabın on ikinci diktesi 10/8'lik ölçü biriminde 2+3+2+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Dikte boyunca bu ölçü değişikliğe uğramamıştır. Bu eser öğrenciye çağdaş Türk müziği literatürünü tanıtmak amacıyla seçilmiş ve uyarlanmıştır.

Ahmed Adnan Saygun / Üç Türklük Süt Op. 23, No.4 / Sivas Düz Alayı / No:1 Şu Yamaçta

12)

Görsel 185. Üçüncü Kitap On İki Numaralı Dikte.

Kitabın on üçüncü diktesi 9/8'lik ölçüde 2+3+2+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu ölçü ve tartım kalıbı dikte boyunca hiç değişmemiştir. Bu eser öğrenciye çağdaş Türk müziği literatürüne katılan

halk türkülerimizden Süpürgesi Yoncadan adlı türküyü tanıtmak amacıyla seçilmiş ve uyarlanmıştır.

10

Cemal Reşit Rey / On Halk Türküsü No:2 / Süpürgesi Yoncadan

13) 1 2

3 4

5 6 7

8 9 10

Görsel 186. Üçüncü Kitap On Üç Numaralı Dikte.

Kitabın on dördüncü diktesi 7/8'lik ölçüde 2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu ölçü ve tartım kalıbı dikte boyunca hiç değişmemiştir. Bu eser öğrenciye çağdaş Türk müziği literatürünü tanıtmak amacıyla seçilmiş ve uyarlanmıştır.

Necil Kazım Akses / Minyatürler No: 2

14) 1 2 3 4

5 6 7 8 9

10 11 12 13

Görsel 187. Üçüncü Kitap On Dört Numaralı Dikte.

Kitabın on beşinci diktesi 9/8'lik ölçüde 2+2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu ölçü ve tartım kalıbı dikte boyunca hiç değişmemiştir. Bu eser öğrenciye üçlü tartım kalıbı içerisinde üçleme ögesini öğretmek amacıyla seçilmiş ve uyarlanmıştır.

Ulvi Cemal Erkin / Köçekçe 11

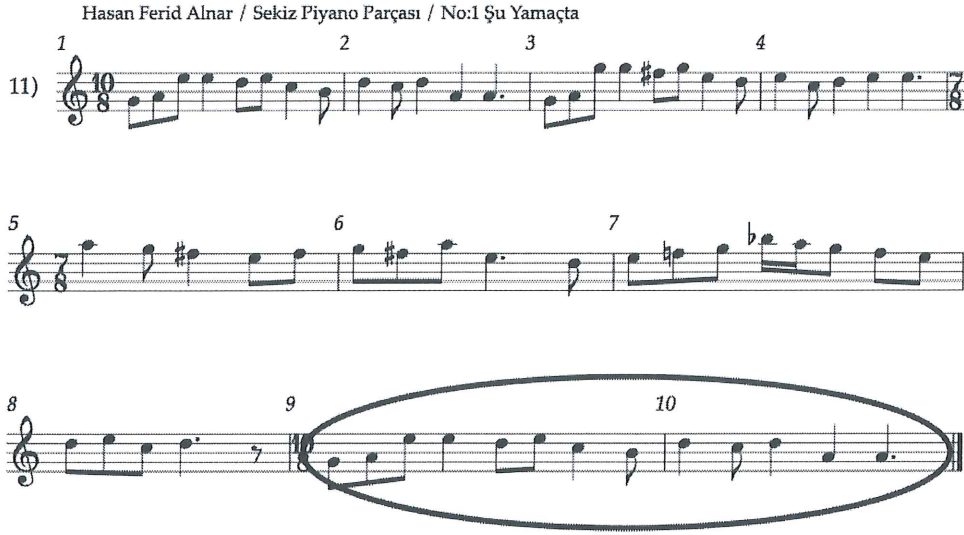
15) 3 4 5 6 7 8

Görsel 188. Üçüncü Kitap On Beş Numaralı Dikte.

3.3.8. Üçüncü Kitap 11, 12, 13, 14 ve 15 Numaralı Diktelerin Literatürden Dikte Olarak Uyarlanması

On birinci dikte Hasan Ferid Alnar'ın Sekiz Piyano Parçası albümünden 1 numaralı Şu Yamaçta adlı parçasından uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken herhangi bir ölçü değişimi yapılmamış aynı tartım kalıpları ve ölçü biriminde aktarılmıştır.

Ezgi uyarlanırken herhangi bir nota değiştirilmemiştir. Piyanonun sağ elinde başlayan ezgi dokuzuncu ölçüye kadar bire bir olarak yazılmış onuncu ve on birinci ölçüde ezgi sol elde kalın ses alanına geçtiği için bir tam sekizli yukarı transpoze edilmiştir.

Görsel 189. Üçüncü Kitap On Bir Numaralı Diktenin Uyarlanması.

2

SEKİZ PİYANO PARÇASI

ŞU YAMAÇTA

Sur la pente / An der Berglehne

H. FERİD ALNAR, 1935

ANDANTE CON MOTO (♩ = 172)

Piano

mf espr. *rall.* *espr.* *a tempo*

rall. *mf a tempo* *pp*

rall. *pp* *una corda*

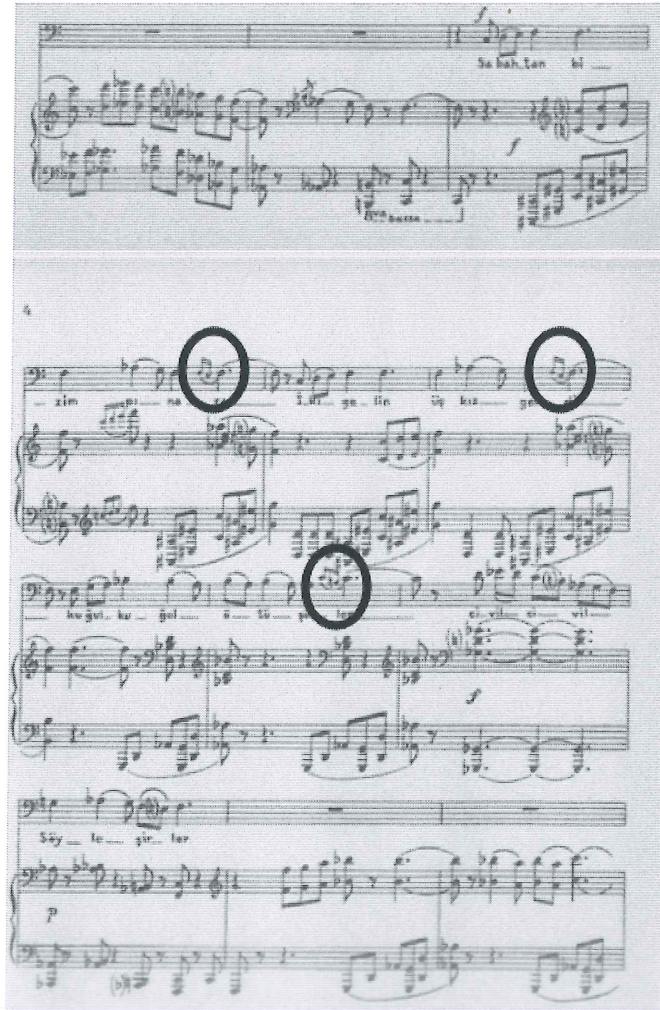
Görsel 190. Hasan Ferid Alnar Sekiz Piyano Parçası.

On ikinci dikte Ahmed Adnan Saygun'un Üç Türkülük Süit albümünden Sivas Düz Halayı adlı parçasından 39'uncu ölçüsünden 47'inci ölçüye kadar bariton partisinden uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken herhangi bir ölçü değişimi yapılmamıştır fakat üçlü tartım grubunda gelen çarpma notalar sekizlik nota olarak uyarlanmıştır.

Ezgi uyarlanırken herhangi bir nota değiştirilmemiştir. Sadece bariton partisi bir sekizli yukarı aktarılarak dikte olarak yazılmıştır.

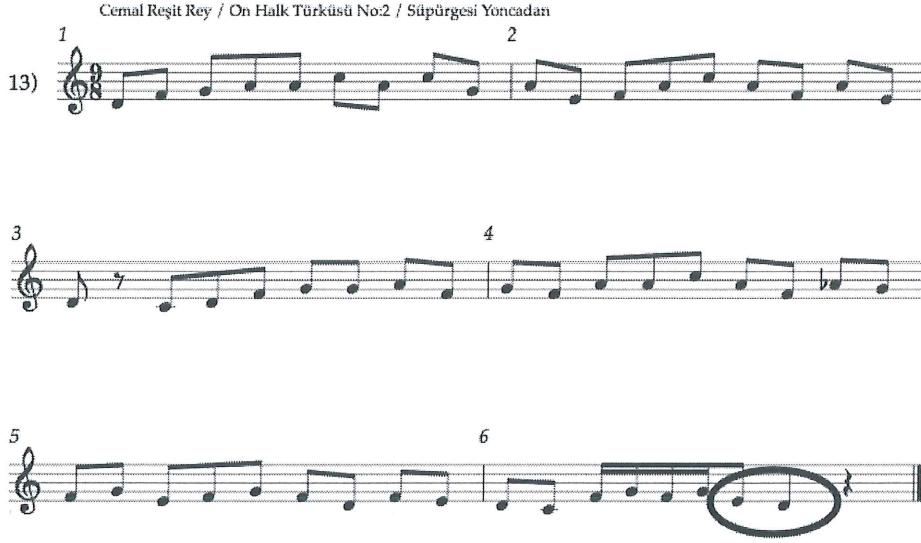
Görsel 191. Üçüncü Kitap On İki Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Görsel 192. Ahmed Adnan Saygun Sivas Düz Halayı.

On üçüncü dikte, Cemal Reşid Rey'in On halk Türküsü adlı piyano albümünden 2 numaralı Süpürgesi Yoncadan adlı parçasından 4'üncü ölçüsünden 10'uncu ölçüsüne kadar piyanonun sağ el partisinden uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken herhangi bir ölçü değişimi yapılmamıştır.

Ezgi düzenlenirken ses alanı bir oktav aşağıya aktarılmış ve dokuzuncu ölçüde dikteyi sonlandırmak adına son 2 nota değiştirilmiştir.

Görsel 193. Üçüncü Kitap On Üç Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Görsel 194. Cemal Reşid Rey Süpürgesi Yoncadan.

On dördüncü dikte, Necil Kazım Akses'in Minyatürler adlı piyano albümünden 2 numaralı parçasından 8'inci ölçüsünden 25'inci ölçüsüne kadar piyanonun sağ ve sol el partisinden uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken herhangi bir ölçü birimi değişimi yapılmamıştır.

Sekizinci ölçüde ezgi, sol el partisinde kalın ses alanında başladığı için on birinci ölçüye kadar 2 oktav yukarı aktarılmıştır. Ezgi düzenlenirken on yedinci ölçüden itibaren dört ölçü atlanarak yirmi ikinci ölçüye bağlanmış üç ölçü boyunca devam etmiş ve yirmi beşinci ölçüde ezgi kesilerek dikteyi bitirmek için bir ölçü araştırmacı tarafından eklenmiştir.

Necil Kazım Akses / Minyatürler No: 2

14) 1 2 3 4

5 6 7 8 9

10 11 12 13 14

Görsel 195. Üçüncü Kitap On Dört Numaralı Diktenin Uyarlanması.

7 *ben marc.*

molto

f

10

mp

secco

10

©Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara-2011

Görsel 196. Necil Kazım Akses Minyatürler İki Numara Birinci Sayfa.

16

19

23

molto

mp subito

poco

dim.

p

Görsel 197. Necil Kazım Akses Minyatürler İki numara İkinci Sayfa.

On beşinci dikte, Ulvi Cemal Erkin'in Köçekçe adlı Orkestra Süit'inin birinci ölçüsünden sekizinci ölçüsüne kadar yaylı partisinden uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken herhangi bir ölçü birimi değişimi yapılmamış ve sadece ezgi bir oktav yukarıdan yazılmıştır.

Ulvi Cemal Erkin / Köçekçe 11

15) 1 2

3 4

5 6

7 8

Görsel 198. Üçüncü Kitap On Beş Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Violon I

Violon II

Alto

Violoncello

Contrebasse

mf

Görsel 199. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Birinci Sayfa Yaylı Çalgılar.

VI. I

VI. II

A.

Vc.

Cb.

Görsel 200. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe İkinci Sayfa Yaylı Çalgılar.

VI. I

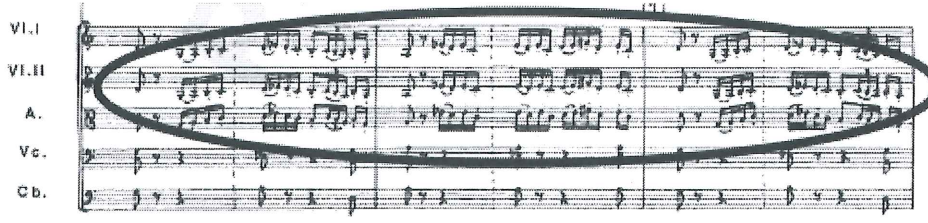
VI. II

A.

Vc.

Cb.

Görsel 201. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Üçüncü Sayfa Yaylı Çalgılar.

Görsel 202. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Dördüncü Sayfa Yaylı Çalgılar.

Görsel 203. Ulvi Cemal Erkin Köçekçe Beşinci Sayfa Yaylı Çalgılar.

3.3.9. Üçüncü Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Aksak Tartımlar ve Ölçü Birimleri

On altıncı dikte 12/8'lik ölçüde 3+3+3+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu dikte içerisinde herhangi bir ölçü veya tartım değişimi olmamıştır. Bu ölçü aksak değil bileşik olarak tanımlanmasına rağmen öğrencinin literatürümüzdeki bu eseri tanınması amacıyla eklenmiştir.

Görsel 204. Üçüncü Kitap On Altı Numaralı Dikte.

On yedinci dikte 9/8'lik ölçüde 2+2+2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu dikte içerisinde herhangi bir ölçü veya tartım değişimi olmamıştır. Bu eser aksak tartımlar içerisinde noktalı sekizlik ve on

altılık ritmini içerisinde bolca bulundurduğu için seçilmiş ve öğrenciye yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

12 Mustafa Burak Soykan/ Sinfonietta Üçüncü Bölüm

17) 1 2 3

4 5 6

7 8 9

Görsel 205. Üçüncü Kitap On Yedi Numaralı Dikte.

On sekizinci dikte 9/8'lik ölçüde 2+3+2+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu dikte içerisinde herhangi bir ölçü veya tartım değişimi olmamıştır.

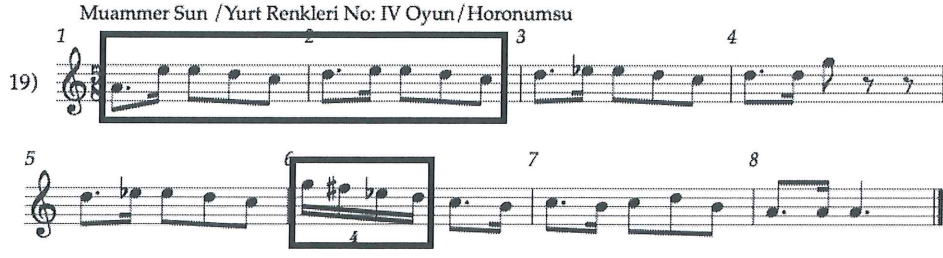
18) Baran/ Çocuk Şarkıları No:7

1 2 3 4

5 6 7 8

Görsel 206. Üçüncü Kitap On Sekiz Numaralı Dikte.

On dokuzuncu dikte 5/8'lik ölçüde 2+3 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu dikte 6/16 dikte kalıbında yazılmasına rağmen 5/8'lik aksak ölçüye uyarlanmıştır. Uyarlama yapılırken on altılık değerinde olan üçlü tartım kalıpları sekizlik nota değerine aktarılmış ve parçanın başında kullanılan sekizlik ve sonrasında gelen on altılık ritim değerleri, noktalı sekizlik on altılık ritim değerlerine dönüştürülmüştür. Eserin orijinali Görsel 222 olarak eklenmiştir. Diktenin aksak tartım yönünden seçilmesindeki en büyük unsur altıncı ölçüde gelen dörtleme nota grubudur.

Görsel 207. Üçüncü Kitap On Dokuz Numaralı Dikte.

Yirminci dikte 7/8'lik ölçüde 3+2+2 tartım kalıbında yazılmıştır. Bu dikte içerisinde herhangi bir ölçü veya tartım değişimi olmamıştır. Eserin literatürden seçilerek dikte olarak yazılmasındaki en büyük unsur birbiri ardına sıra gelen aynı nota gruplarının oluşturduğu aksak tartım hissiyatıdır.

Görsel 208. Üçüncü Kitap Yirmi Numaralı Dikte.

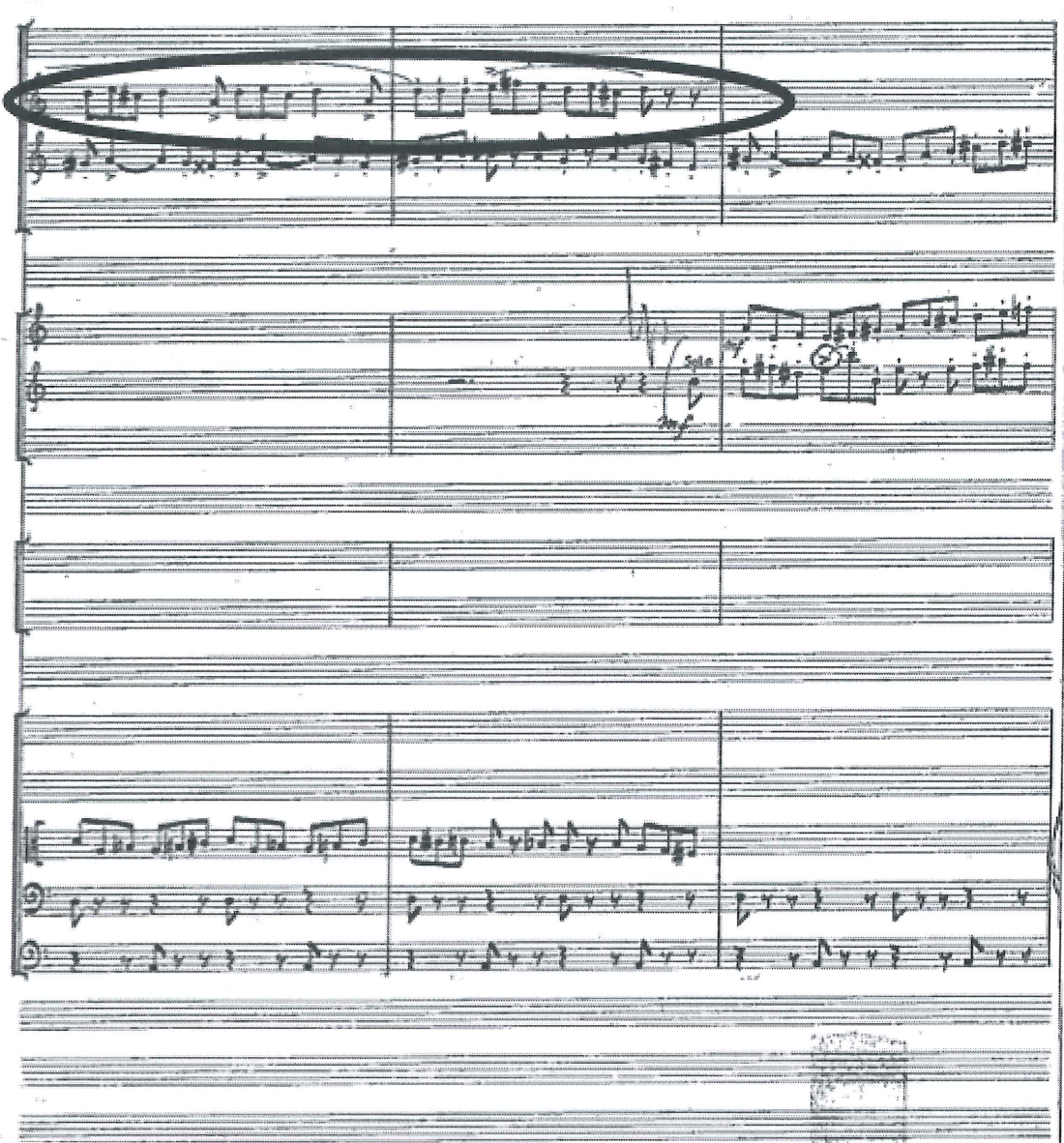
3.3.10. Üçüncü Kitap 16, 17, 18, 19 ve 20 Numaralı Diktelerin Literatürden Dikte Olarak Uyarlanması

On altıncı dikte Ferit Tüzün'ün Esintiler adlı eserinin üçüncü bölümünün başlangıç temasından aktarılmıştır. Dikte olarak aktarılan tema üçüncü bölümün altıncı ölçüsünde başlayıp altı ölçü boyunca sürmüştür. Bu tema kornoda başlayıp iki ölçü sonra obuaya geçmiştir. Aktarım yapılırken herhangi bir ses alanı değiştirilmemiş olduğu gibi yazılmıştır.

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "Esintiler" by Ferit Tüzün. The score is written on multiple staves. The top staff is for the Oboe (Obu) and the Clarinet in B-flat (Kl. Bb). The second staff is for the Clarinet in A (Kl. A). The third staff is for the Bassoon (Fagot). The fourth staff is for the Bassoon. The fifth staff is for the Bassoon. The sixth staff is for the Bassoon. The seventh staff is for the Bassoon. The eighth staff is for the Bassoon. The ninth staff is for the Bassoon. The tenth staff is for the Bassoon. The eleventh staff is for the Bassoon. The twelfth staff is for the Bassoon. The thirteenth staff is for the Bassoon. The fourteenth staff is for the Bassoon. The fifteenth staff is for the Bassoon. The sixteenth staff is for the Bassoon. The seventeenth staff is for the Bassoon. The eighteenth staff is for the Bassoon. The nineteenth staff is for the Bassoon. The twentieth staff is for the Bassoon. The twenty-first staff is for the Bassoon. The twenty-second staff is for the Bassoon. The twenty-third staff is for the Bassoon. The twenty-fourth staff is for the Bassoon. The twenty-fifth staff is for the Bassoon. The twenty-sixth staff is for the Bassoon. The twenty-seventh staff is for the Bassoon. The twenty-eighth staff is for the Bassoon. The twenty-ninth staff is for the Bassoon. The thirtieth staff is for the Bassoon. The thirty-first staff is for the Bassoon. The thirty-second staff is for the Bassoon. The thirty-third staff is for the Bassoon. The thirty-fourth staff is for the Bassoon. The thirty-fifth staff is for the Bassoon. The thirty-sixth staff is for the Bassoon. The thirty-seventh staff is for the Bassoon. The thirty-eighth staff is for the Bassoon. The thirty-ninth staff is for the Bassoon. The fortieth staff is for the Bassoon. The forty-first staff is for the Bassoon. The forty-second staff is for the Bassoon. The forty-third staff is for the Bassoon. The forty-fourth staff is for the Bassoon. The forty-fifth staff is for the Bassoon. The forty-sixth staff is for the Bassoon. The forty-seventh staff is for the Bassoon. The forty-eighth staff is for the Bassoon. The forty-ninth staff is for the Bassoon. The fiftieth staff is for the Bassoon. The fifty-first staff is for the Bassoon. The fifty-second staff is for the Bassoon. The fifty-third staff is for the Bassoon. The fifty-fourth staff is for the Bassoon. The fifty-fifth staff is for the Bassoon. The fifty-sixth staff is for the Bassoon. The fifty-seventh staff is for the Bassoon. The fifty-eighth staff is for the Bassoon. The fifty-ninth staff is for the Bassoon. The sixtieth staff is for the Bassoon. The sixty-first staff is for the Bassoon. The sixty-second staff is for the Bassoon. The sixty-third staff is for the Bassoon. The sixty-fourth staff is for the Bassoon. The sixty-fifth staff is for the Bassoon. The sixty-sixth staff is for the Bassoon. The sixty-seventh staff is for the Bassoon. The sixty-eighth staff is for the Bassoon. The sixty-ninth staff is for the Bassoon. The seventieth staff is for the Bassoon. The seventy-first staff is for the Bassoon. The seventy-second staff is for the Bassoon. The seventy-third staff is for the Bassoon. The seventy-fourth staff is for the Bassoon. The seventy-fifth staff is for the Bassoon. The seventy-sixth staff is for the Bassoon. The seventy-seventh staff is for the Bassoon. The seventy-eighth staff is for the Bassoon. The seventy-ninth staff is for the Bassoon. The eightieth staff is for the Bassoon. The eighty-first staff is for the Bassoon. The eighty-second staff is for the Bassoon. The eighty-third staff is for the Bassoon. The eighty-fourth staff is for the Bassoon. The eighty-fifth staff is for the Bassoon. The eighty-sixth staff is for the Bassoon. The eighty-seventh staff is for the Bassoon. The eighty-eighth staff is for the Bassoon. The eighty-ninth staff is for the Bassoon. The ninetieth staff is for the Bassoon. The ninety-first staff is for the Bassoon. The ninety-second staff is for the Bassoon. The ninety-third staff is for the Bassoon. The ninety-fourth staff is for the Bassoon. The ninety-fifth staff is for the Bassoon. The ninety-sixth staff is for the Bassoon. The ninety-seventh staff is for the Bassoon. The ninety-eighth staff is for the Bassoon. The ninety-ninth staff is for the Bassoon. The hundredth staff is for the Bassoon.

Görsel 211. Ferit Tüzün Esintiler Elli birinci Sayfa.

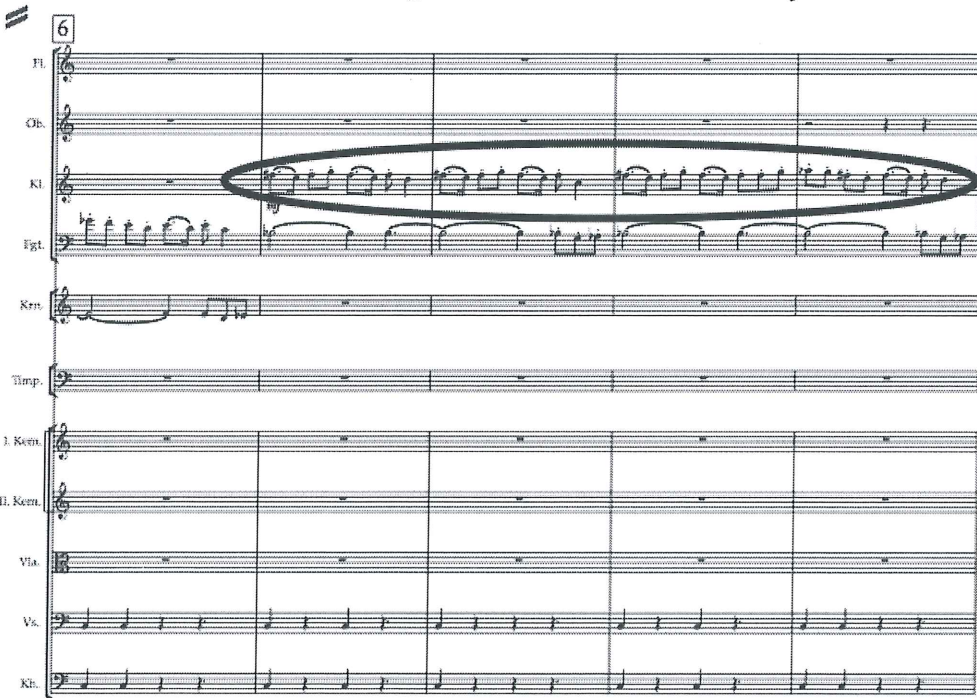
Görsel 212. Ferit Tüzün Esintiler Elli ikinci Sayfa.

On yedinci dikte Mustafa Burak Soykan'ın Sinfonietta adlı eserinin üçüncü bölümünün başlangıç temasından aktarılmıştır. Klarnette yedinci ölçüde başlayan bu tema dört ölçü sonra obuaya geçmiştir. Dikte aktarılırken on birinci ölçüdeki çarpma notalar dikteye aktarılmamıştır. On beşinci ölçü ise alınmamış ve araştırmacı tarafından dikteyi bitirmek adına diktenin sonuna bir ölçü eklenmiştir.

12 Mustafa Burak Soykan/ Sinfonietta Üçüncü Bölüm

17)

Görsel 213. Üçüncü Kitap On Yedi Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Görsel 214. Mustafa Burak Soykan Sinfonietta Yirmi Dördüncü Sayfa.

III

25

11

Fl.
Cl.
Kl.
Vn.
Vla.
Vcl.
Kb.

Görsel 215. Mustafa Burak Soykan Sinfonietta Yirmi Beşinci Sayfa.

On sekizinci dikte İlhan Baran'ın Çocuk Şarkıları adlı piyano albümünün yedi numaralı parçasıdır. Bu Parça dikte haline uyarlanırken piyanonun sağ el partisi ilk ölçüden sekizinci ölçüye kadar bire bir alınmıştır. Sadece sekizinci ölçüde gelen la notası bitiş hissini güçlendirmek amacı ile sol notasına indirilmiştir.

İlhan Baran / Çocuk Şarkıları No:7

18) 1 2 3 4

5 6 7 8

Görsel 216. Üçüncü Kitap On Sekiz Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Kedinin Oyunu

Secco $\text{♩} = 152$

al.

p

köprü

subito f

2.

f con fuoco

subito p

Görsel 217. İlhan Baran Çocuk Şarkıları No. 7.

On dokuzuncu dikte Muammer Sun'un Yurt Renkleri adlı piyano albümünün dört numaralı Horonumsu adlı parçasıdır. Bu Parça dikte haline uyarlanırken piyanonun sağ el partisi dokuzuncu ölçüden on altıncı ölçüye kadar bire bir alınmıştır. Diktenin aksak olarak nasıl yazıldığı daha önceki bölümde anlatılmıştır.

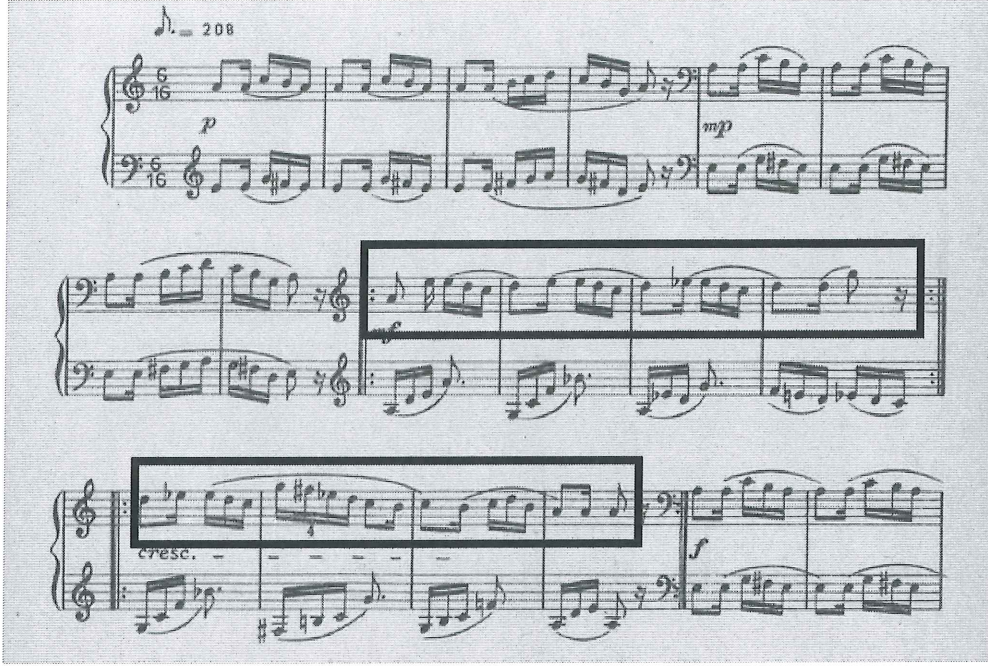
Muammer Sun / Yurt Renkleri No: IV Oyun / Horonumsu

1 2 3 4

19)

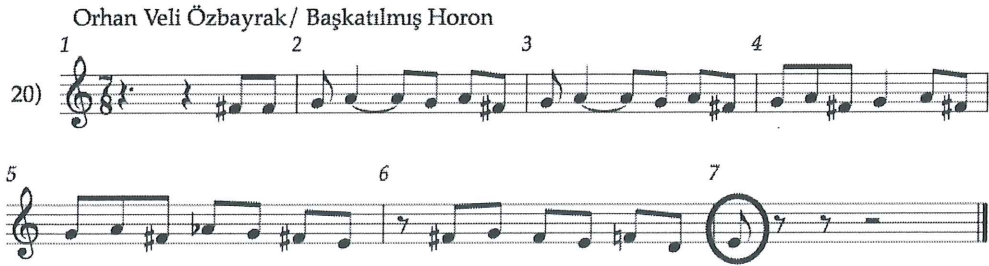
5 6 7 8

Görsel 218. Üçüncü Kitap On Dokuz Numaralı Diktenin Uyarlanması.

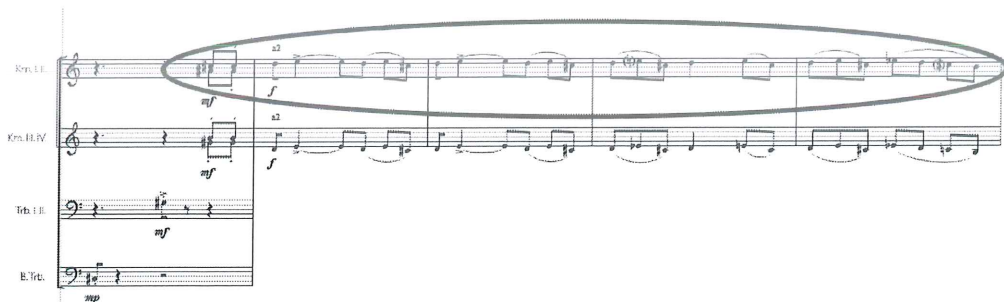

Görsel 219. Muammer Sun Yurt Renkleri IV Numara Horonumsu.

Yirminci dikte Orhan Veli Özbayrak'ın Başkatılmış Horon adlı orkestra eserinin yüz elli yedinci sayfasındaki birinci korno partisinden uyarlanmıştır. Dikte uyarlanırken herhangi bir ses alanı değişikliği yapılmamış yedi ölçü boyunca olduğu gibi aktarılmıştır. Yapılan tek değişiklik yedinci ölçüdeki sol notasının bitiş hissini yaratması için mi notasına değiştirilmesidir.

Görsel 220. Üçüncü Kitap Yirmi Numaralı Diktenin Uyarlanması.

Görsel 221. Orhan Veli Özbayrak Başkatılmış Horon Otuz Beşinci Sayfa Kornolar.

The image displays a musical score for three horns and a trumpet. The instruments are labeled as Krn. I. II., Krn. III. IV., and Trp. I. II. The score is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The first horn part (Krn. I. II.) has a circled section of notes. The second horn part (Krn. III. IV.) has a circled section of notes. The trumpet part (Trp. I. II.) has a circled section of notes. The score is divided into two systems. The first system shows the beginning of the piece, and the second system shows the end of the piece. The tempo is marked as 1/2. The dynamics are marked as *mf* and *f*. The score is for a piece titled "Horon Otuz Altıncı Sayfa Kornolar" by Orhan Veli Özbayrak.

Görsel 222. Orhan Veli Özbayrak Başkatılmış Horon Otuz Altıncı Sayfa Kornolar.

SONUÇ

Bu çalışmada aksak tartım, modalite ve mod gibi kavramların tanımı yapılmıştır. Müfredattan seçilen iki farklı zorluk seviyesinde dikte, tezin içerisinde belirtilen yöntemler doğrusunda incelenmiş; bu inceleme sonucunda elde edilen veriler ile 5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8 ve 12/8 ölçü birimlerinde farklı aksak tartım kalıplarıyla ve hüseyini, saba, hicaz, karcığar, kürdi ve bestenigar makam dizileri kullanılarak oluşturulan modalite üzerine; 50 tek sesli özgün dikte yazılmış ve çağdaş Türk müziği literatüründen 10 tane eser seçilerek dikte olarak uyarlanmış ve tez içerisinde aynı yöntemler ile incelenmiştir. 11/8'lik aksak ölçü birimi bu dikte metodunda kullanılmamıştır. Bunun nedeni ise araştırmacı bu ölçünün literatürden seçtiği eserlerde 11/8'lik ölçünün kullanılmamasını görmesi nedeniyle bu araştırmadan çıkartmıştır. Bu dikte metodu, araştırmacının gelecekte aynı anlayış içerisinde yapacağı çoksesli çalışmalara bir giriş niteliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- İlerici, K. (1970). *Bestecilik Bakımından Türk Müziği ve Armonisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Saygun, A. (1966). *Musiki Temel Bilgisi - Kitap IV*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
- Sun, M. (2013). *Türk Musikisi Makam Dizileri*. Ankara: Sun Yayınevi
- Baran, İ. Danhauser, A. (2006). *Temel Müzik Kuralları*. Ankara: Önder Matbaası
- Kutluğ, Y. (2000). *Türk Musikisinde Makamlar*. İstanbul: Yapı kredi Yayınları
- Alnar, H. (1935). *Sekiz Piyano Parçası - Şu Yamaçta*. Ankara: Devlet Konservatuvarı Yayınları
- Saygun, A. (1955). *Üç Türkülük Süit Op.23 No.4 - Sivas Düz Alayı*. Ankara: Devlet Konservatuvarı Yayınları
- Rey, C. (2011). *Piyano İçin On Halk Türküsü - Süpürgesi Yoncadan*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları
- Akses, N. (2011). *Minyatürler ve On Piyano Parçası - Minyatürler No.2*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları
- Erkin, U. (1988). *Köçekçe Orkestra İçin Dans Rapsodisi*. Wien: Universal Edition
- Baran, İ. (2006). *Çocuk Şarkıları - Kedinin Oyunu No.7*. Ankara: Sun Yayınevi
- Sun, M. (1968). *Yurt Renkleri - No.4 Oyun/Horonumsu*. Ankara: Devlet Konservatuvarı Yayınları
- Tüzün, F. *Esintiler*. (Elle Yazılmış Partisyon)
- Soykan, M. (2018) *Sinfonietta*. Ankara: (Elle Yazılmış Partisyon)
- Özbayrak, O. (2018) *Başkatılmış Horon*. Ankara: (Elle Yazılmış Partisyon)

Rueff, Jeanine(1968). *250 Dictees Musicales Progressives a Une Voix*. PARIS: ALPHONSE LEDUC Editions Musicales.

Gallon, Noel(1949). *200 Dictees Musicales Progressives a Une Voix*. PARIS: des Editions JOBERT

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- ✓ Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- ✓ atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ✓ bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

13/03/2020

Baran Doğaç Ünal

Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı: AKSAK TARTIMLAR VE MODALİTE ÜZERİNE TEKSESLİ DİKTE METODU ÖNERİSİ

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
11.03.2020	111	62185	13.03.2020	1	1268432505

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (16/03/2020)

İmza
Baran Doğaç Ünal

Öğrenci No.:N17131182

Anasanat/Anabilim Dalı: Kompozisyon ve Orkestra Şefliği

Program (işaretleyiniz): Kompozisyon

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer

**Master's in Art
Thesis Report Originality Report**

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Title : SUGGESTION OF DICTATION METHOD ON AKSAK RYHTM AND MODALITIY

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
11.03.2020	111	62185	13.03.2020	1	1268432505

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (16/03/2020)

Baran Doğaç Ünal

Student No.: N17131182

Department: Composition and Conducting

Program/Degree (please mark): Composition

Master's	Proficiency in Art	in	PhD	Joint Phd
X				

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED
Doç. Dr. Hatıra Ahmedli Cafer

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

16 / 03 / 2020

Baran Doğaç Ünal

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilmiştir

